HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a cincea extinsă)

10 aprilie 2008 *

În cauza T-271/03,

Deutsche Telekom AG, cu sediul în Bonn (Germania), reprezentată inițial de K. Quack, U. Quack și S. Ohlhoff și ulterior de U. Quack și S. Ohlhoff, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată inițial de doamna K. Mojzesowicz și de domnul S. Rating, ulterior de doamna Mojzesowicz și de domnul A. Whelan și în cele din urmă de doamna Mojzesowicz, de domnii W. Mölls și O. Weber, în calitate de agenți,

pârâtă,

* Limba de procedură: germana.

susținută de

Arcor AG & Co. KG, cu sediul în Eschborn (Germania), reprezentată inițial de M. Klusmann, F. Wiemer și M. Rosenthal, ulterior de M. Klusmann și F. Wiemer și în cele din urmă de M. Klusmann, avocați,

și de

Versatel NRW GmbH, fostă Tropolys NRW GmbH, fostă CityKom Münster GmbH Telekommunikationsservice și TeleBeL Gesellschaft für Telekommunikation Bergisches Land mbH, cu sediul în Essen (Germania),

EWE TEL GmbH, cu sediul în Oldenburg (Germania),

HanseNet Telekommunikation GmbH, cu sediul în Hamburg (Germania),

Versatel Nord-Deutschland GmbH, fostă KomTel Gesellschaft für Kommunikations- und Informationsdienste mbH, cu sediul în Flensburg (Germania),

NetCologne Gesellschaft für Telekommunikation mbH, cu sediul în Köln (Germania),

Versatel Süd-Deutschland GmbH, fostă tesion Telekommunikation GmbH, cu sediul în Stuttgart (Germania),

Versatel West-Deutschland GmbH, fostă Versatel Deutschland GmbH & Co. KG, cu sediul în Dortmund (Germania),

reprezentate de N. Nolte, T. Wessely și J. Tiedemann, avocați,

interveniente,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei 2003/707/CE a Comisiei din 21 mai 2003 privind o procedură de aplicare a articolului 82 CE (Cazurile COMP/C-1/37.451, 37.578, 37.579 — Deutsche Telekom AG) (JO L 263, p. 9) și, în subsidiar, o cerere de reducere a amenzii aplicate reclamantei la articolul 3 din respectiva decizie,

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ
AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE (Camera a cincea extinsă),

compus din domnul M. Vilaras, președinte, doamna M. E. Martins Ribeiro, domnul D. Šváby, doamna K. Jürimäe și domnul N. Wahl, judecători,

grefier: doamna K. Andová, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 mai 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

Situația de fapt

1 Reclamanta, Deutsche Telekom AG, este operatorul de telecomunicații tradițional din Germania. Statul german deține o participare directă de 30,92 % și o participare indirectă (prin intermediul Kreditanstalt für Wiederaufbau) de 12,13 % din capitalul reclamantei, restul de 56,95 % fiind deținut de investitori instituționali și privați.

2 Reclamanta operează rețeaua telefonică germană. Anterior liberalizării totale a piețelor de telecomunicații, aceasta beneficia de un monopol legal asupra prestării de servicii de telecomunicații către abonați la rețeaua fixă. Ulterior intrării în vigoare la 1 august 1996 a Legii din 25 iulie 1996 privind telecomunicațiile (Telekommunikationsgesetz, denumită în continuare „TKG") (BGBl. 1996 I, p. 1120), în Germania sunt liberalizate piața furnizării de infrastructuri și piața prestării de servicii de telecomunicații. Din acel moment, reclamanta este confruntată pe cele două piețe, la niveluri diferite, cu concurența altor operatori.

3 Fiecare dintre rețelele locale ale reclamantei cuprinde mai multe bucle locale către abonați. Expresia „buclă locală” înseamnă circuitul fizic care leagă punctul terminal al rețelei din amplasamentul abonatului de cadrul principal de distribuție sau de o infrastructură echivalentă din rețeaua publică de telefonie fixă.

4 Reclamanta oferă acces la buclele sale locale atât celorlalți operatori de telecomunicații, cât și abonaților. În ceea ce privește serviciile de acces și tarifele reclamantei, trebuie făcută, așadar, distincția între serviciile de acces la rețeaua locală furnizate de reclamantă concurenților săi (denumite în continuare „prestații intermediare”) și serviciile de acces la rețeaua locală furnizate de reclamantă abonaților săi (denumite în continuare „servicii de acces pentru abonați”).

I — *Prestațiile intermediare*

5 Prin Decizia nr. 223a din 28 mai 1997 a Ministerului Federal al Poștei și Telecomunicațiilor (denumit în continuare „BMPT”), reclamanta a fost obligată, cu începere din iunie 1997, să acorde concurenților săi un acces neîngrădit total la bucla locală.

6 În ceea ce privește tarifele pentru prestațiile intermediare ale reclamantei, acestea se compun din două elemente, și anume un tarif pentru abonamentul lunar, pe de o parte, și o taxă inițială, pe de altă parte. Atunci când o linie de abonat este reziliată de un concurent, reclamanta facturează acestuia o taxă de reziliere.

7 Conform articolului 25 alineatul (1) din TKG, tarifele pentru prestațiile intermediare ale reclamantei trebuie aprobate în prealabil de Regulierungsbehörde für Telekommunikation und Post (Autoritatea de Reglementare a Telecomunicațiilor și a Poștei, denumită în continuare „RegTP”).

8 În acest context, RegTP verifică dacă tarifele propuse de reclamantă pentru prestațiile intermediare îndeplinesc condițiile stabilite la articolul 24 din TKG. Astfel, conform articolului 24 alineatul (1) din TKG, „[t]arifele trebuie stabilite în funcție de costurile unei prestări de servicii efective”. În plus, conform articolului 24 alineatul (2) din TKG, tarifele nu trebuie:

„1. să includă suplimente care pot fi impuse numai ca urmare a poziției dominante […] a unui furnizor pe piața telecomunicațiilor în cauză;

2. să includă reduceri care aduc atingere posibilităților concurențiale ale altor întreprinderi de pe o piață de telecomunicații și

3. să acorde avantaje anumitor solicitanți în raport cu alți solicitanți de prestări de servicii de telecomunicații identice sau asemănătoare de pe piața telecomunicațiilor în cauză,

cu excepția cazului în care acest lucru este justificat de un motiv obiectiv demonstrat”.

9 În temeiul articolului 29 alineatul (1) din TKG, reclamanta are obligația de a aplica tarifele aprobate de această autoritate pe întreaga durată de valabilitate a autorizației RegTP.

II — *Servicii de acces pentru abonați*

10 În ceea ce privește serviciile de acces pentru abonați, reclamanta oferă două opțiuni de bază, și anume linia analogică tradițională (denumirea serviciului: T-Net) și linia digitală în bandă îngustă (rețea digitală integrată de servicii — ISDN, denumirea serviciului: T-ISDN). Aceste două opțiuni de bază care permit conectarea abonaților pot fi oferite prin rețeaua tradițională din perechi de fire de cupru a reclamantei (conexiuni în bandă îngustă). Reclamanta oferă abonaților săi și conexiuni în bandă largă (linii de abonat digitale asimetrice: denumirea serviciului T-DSL sau ADSL), pentru care a trebuit să reorganizeze rețelele T-Net și T-ISDN existente pentru a putea oferi servicii în bandă largă, de exemplu, acces rapid la internet.

11 În ceea ce privește liniile analogice și liniile ISDN, tarifele reclamantei pentru serviciile de acces pentru abonați (denumite în continuare și „tarifele cu amănuntul" sau „prețurile cu amănuntul") sunt reglementate printr-un sistem de plafonare a prețurilor. În schimb, reclamanta își stabilește liber prețurile cu amănuntul pentru ADSL. Acestea pot fi totuși supuse unei reglementări ulterioare.

12 Prețurile cu amănuntul ale reclamantei se compun din două elemente: un abonament lunar, care depinde de calitatea liniilor și a serviciilor furnizate, și o taxă inițială de instalare sau de reinstalare a unei linii, în funcție de lucrările necesare la cele două extremități ale liniei. Reclamanta nu facturează taxă de reziliere abonaților săi.

A — *Tarifele pentru liniile de abonat analogice (T-Net) și digitale în bandă îngustă — ISDN (T-ISDN)*

13 Prețurile de acces la liniile de abonat analogice și ISDN sunt stabilite în cadrul unui sistem de plafonare a prețurilor. Conform articolului 27 alineatul (1) a doua teză, articolului 25 alineatul (1) din TKG și articolelor 4 și 5 din Regulamentul din 1 octombrie 1996 privind reglementarea tarifară în domeniul telecomunicațiilor (BGBl. 1996 I, p. 1492, denumit în continuare „Regulamentul privind reglementarea tarifară"), prețurile cu amănuntul pentru conectarea la rețeaua reclamantei și pentru comunicații nu sunt stabilite individual pentru fiecare prestație pe baza costurilor suportate, ci sunt determinate împreună pentru mai multe prestații, diferitele prestații fiind reunite în pachete.

14 Sistemul de plafonare a prețurilor de acces la rețeaua reclamantei a fost introdus prin Decizia BMPT din 17 decembrie 1997 [Comunicarea 202/1997, Amtsblatt (BMPT) 34/97, p. 1891]. Sistemul avut în vedere a fost pus în aplicare de RegTP la 1 ianuarie 1998. Cu această ocazie, RegTP a constituit două pachete, primul cuprinzând serviciile rezidențiale, iar al doilea, serviciile profesionale. Cele două pachete cuprindeau, în același timp, serviciile de acces pentru abonați (conexiunea standard analogică și conexiunea ISDN) și toată seria de oferte a reclamantei în domeniul telefoniei, între care comunicațiile locale, regionale, interurbane și internaționale.

15 Conform articolului 4 alineatele (1) și (2) din regulamentul privind reglementarea tarifară, RegTP stabilește un preț de pornire pentru toate serviciile reunite într-un pachet, precum și obiective privind evoluția prețurilor în cursul unei perioade date.

16 Sistemul tarifar în cauză stabilește astfel un preț maxim pentru fiecare pachet. În schimb, acest sistem nu cuprinde prețuri minime obligatorii.

17 În temeiul Deciziei BMPT din 17 decembrie 1997, reclamanta a trebuit să reducă prețul global al fiecăruia dintre cele două pachete cu 4,3 % în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 1999 (prima perioadă de plafonare a prețurilor). La sfârșitul acestei prime perioade, la 31 decembrie 1999, prin Decizia din 23 decembrie 1999, RegTP a păstrat în esență componența pachetelor și a redus prețurile cu 5,6 % în perioada 1 ianuarie 2000-31 decembrie 2001 (a doua perioadă de plafonare a prețurilor).

18 În acest cadru obligatoriu de reducere a prețurilor, reclamanta putea modifica tarifele diferitelor elemente ale fiecărui pachet după obținerea autorizației prealabile a RegTP. Conform articolului 27 alineatul (2) din TKG și articolului 5 alineatul (3) din regulamentul privind reglementarea tarifară, modificările tarifelor erau autorizate dacă prețul mediu al unui pachet nu depășea indicele impus al prețurilor maxime. Sistemul permitea astfel majorarea tarifelor pentru unul sau mai multe elemente ale unui pachet, în măsura în care nu erau depășite prețurile maxime ale pachetului. Cu toate acestea, conform articolului 27 alineatul (3) din TKG, autorizarea era refuzată dacă tarifele „în mod vădit [nu erau] în conformitate cu dispozițiile articolului 24 alineatul (2) punctele 2) și 3) [din TKG] sau […] dacă [nu erau] în conformitate cu [TKG] sau cu alte dispoziții legale”.

19 În primele două perioade de plafonare, reclamanta a efectuat reduceri ale prețurilor cu amănuntul pentru cele două pachete, mai mari decât reducerile care îi fuseseră impuse. Aceste reduceri ale tarifelor priveau, în esență, prețurile comunicațiilor. Prețurile cu amănuntul pentru liniile analogice (abonamentul lunar și taxele inițiale) au rămas în schimb nemodificate în cele două perioade de plafonare, respectiv din 1998 până la sfârșitul lui 2001. În ceea ce privește prețurile cu amănuntul pentru liniile ISDN, în această perioadă reclamanta a redus tarifele pentru abonamentul lunar, însă nu a modificat taxele inițiale facturate abonaților săi.

20 De la 1 ianuarie 2002, există un nou sistem de plafonare a prețurilor, adoptat prin Decizia RegTP din 21 decembrie 2001 (Amtsblatt RegTP 2/2002 din 6 februarie

2002, p. 75). În noul sistem, cele două pachete anterioare care cuprindeau serviciile rezidențiale și serviciile profesionale sunt înlocuite de patru pachete care cuprind serviciile următoare: linii telefonice (pachetul A), comunicații locale (pachetul B), comunicații interurbane naționale (pachetul C) și comunicații internaționale (pachetul D).

21 La 15 ianuarie 2002, reclamanta a comunicat RegTP intenția de majorare a abonamentelor lunare pentru liniile analogice și ISDN cu 0,56 euro. Această creștere a fost autorizată de către RegTP prin Decizia din 13 martie 2002.

22 La 31 octombrie 2002, reclamanta a făcut o nouă cerere de majorare a tarifelor cu amănuntul. Această cerere a fost respinsă parțial de către RegTP prin Decizia din 19 decembrie 2002. RegTP a autorizat o majorare cu 0,33 euro a abonamentului lunar pentru o linie analogică T-Net în locul majorării cu 0,99 euro solicitată de reclamantă și a refuzat majorarea solicitată cu 13,40 euro a taxei inițiale de reinstalare pentru conexiunile T-Net și T-ISDN.

B — *Tarifele pentru liniile ADSL (T-DSL)*

23 Tarifele ADSL (T-DSL) nu sunt reglementate în cadrul unui sistem de plafonare a prețurilor. Conform articolului 30 din TKG, aceste tarife pot face obiectul unei reglementări ulterioare.

24 La 2 februarie 2001, după primirea mai multor plângeri din partea concurenților reclamantei, RegTP a efectuat o investigație ulterioară privind prețurile pentru ADSL ale reclamantei în scopul de a stabili, dacă este cazul, existența unei practici de vânzare în pierdere contrare normelor de concurență germane. La 25 ianuarie 2002, RegTP a încheiat procedura după ce a constatat că majorarea tarifelor care fusese anunțată de reclamantă la 15 ianuarie 2002 nu mai dădea naștere unei suspiciuni de vânzare în pierdere.

Procedura administrativă

25 În perioada 18 martie-20 iulie 1999, Comisia a fost sesizată cu plângeri formulate de 15 întreprinderi, concurente ale reclamantei. Aceste plângeri criticau practicile tarifare ale reclamantei.

26 La 15 iulie 1999, Comisia a transmis reclamantei o solicitare de informații în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, Primul regulament de punere în aplicare a articolelor [81 CE] și [82 CE] (JO 1962, 13, p. 204, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 3). Reclamanta a răspuns la această solicitare de informații prin scrisorile din 13 și din 25 august 1999.

27 La 19 ianuarie 2000, Comisia a adresat o solicitare de informații concurenților reclamantei.

28 La 22 iunie 2001, Comisia a trimis reclamantei o nouă solicitare de informații.

29 La 2 mai 2002, Comisia a adresat reclamantei o comunicare privind obiecțiunile întemeiată pe articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17.

30 La 29 iulie 2002, reclamanta a depus observații referitoare la comunicarea privind obiecțiunile.

31 La 25 octombrie 2002, reclamanta a depus observații privind răspunsurile autoarelor plângerilor la comunicarea privind obiecțiunile.

32 La 21 februarie 2003, Comisia a adresat reclamantei un supliment la comunicarea privind obiecțiunile.

33 La 14 martie 2003, reclamanta a depus observații referitoare la suplimentul la comunicarea privind obiecțiunile.

Decizia atacată

34 La 21 mai 2003, Comisia a adoptat Decizia 2003/707/CE privind o procedură de aplicare a articolului 82 CE (Cazurile COMP/C-1/37.451, 37.578, 37.579 — Deutsche Telekom AG) (JO L 263, p. 9, denumită în continuare „decizia atacată"). Aceasta a fost notificată reclamantei la 30 mai 2003.

35 Potrivit Comisiei, pieţele relevante ale produselor şi serviciilor sunt, pe de o parte, piaţa din amonte a accesului la bucla locală pentru concurenţii reclamantei la nivelul prestaţiilor intermediare şi, pe de altă parte, piaţa din aval a accesului la conexiuni în bandă îngustă (linii analogice şi ISDN) şi la conexiuni în bandă largă (linii ADSL) pentru abonaţi. Din punct de vedere geografic, aceste pieţe ar acoperi teritoriul Germaniei.

36 Comisia constată că reclamanta deţine o poziţie dominantă pe toate pieţele relevante ale produselor şi serviciilor.

37 Potrivit Comisiei, reclamanta a încălcat articolul 82 CE prin aplicarea unei tarifări abuzive sub forma unui „efect de foarfecă", facturând concurenţilor acesteia preţuri superioare pentru prestaţiile sale intermediare faţă de preţurile cu amănuntul pe care le factura propriilor abonaţi.

38 În ceea ce priveşte efectul de foarfecă, considerentele (102)-(105) ale deciziei atacate prevăd:

„(102) Există efect de foarfecă atunci când suma abonamentului lunar şi a taxei iniţiale care trebuie plătite [reclamantei] pentru prestaţiile intermediare îi obligă pe concurenţi să factureze abonaţilor acestora preţuri superioare celor pe care [reclamanta] le facturează propriilor abonaţi pentru aceleaşi servicii. Dacă preţurile prestaţiilor intermediare sunt superioare preţurilor cu amănuntul, concurenţii [reclamantei] nu pot în niciun caz obţine profit, deşi

sunt cel puțin la fel de eficienți ca și [reclamanta], deoarece trebuie să suporte cheltuieli (comercializare, facturare, recuperare…) care se adaugă la prețul prestațiilor intermediare.

(103) Întrucât facturează concurenților tarife aferente unor prestații intermediare pentru accesul la bucla locală mai ridicate decât prețurile cu amănuntul pe care le facturează propriilor abonați, [reclamanta] îi împiedică să ofere, în plus față de simplele comunicații telefonice, servicii de acces prin bucla locală. Astfel, [reclamanta] îi obligă pe concurenții care doresc să dețină bucle locale cu acces neîngrădit, pentru a propune clienților acestora servicii de conexiune, să compenseze în mod similar pierderile generate de serviciile lor de acces prin venituri mai mari din comunicații telefonice. Însă, întrucât tarifele comunicațiilor s-au redus foarte mult în Germania în ultimii ani, se întâmplă frecvent ca acești concurenți să nu aibă posibilitatea economică de a efectua acest tip de compensare.

(104) [Reclamanta] consideră că, în speță, este imposibilă dovedirea unei tarifări abuzive sub forma efectului de foarfecă, numai și pentru faptul că tarifele prestațiilor intermediare sunt stabilite în mod obligatoriu de către RegTP. Din perspectiva [reclamantei], există efect de foarfecă numai dacă presiunea asupra marjelor se datorează efectiv prețurilor prea ridicate pentru prestațiile intermediare, prețurilor cu amănuntul prea reduse sau unei combinații între cele două categorii de prețuri și dacă, din punct de vedere juridic, este posibilă o eliminare a efectelor între cele două planuri. [Reclamanta] consideră totuși că, în măsura în care tariful prestațiilor intermediare este stabilit de către autoritatea de reglementare, aceasta poate influența doar valoarea prețului de acces pentru abonați și, în consecință, acest preț nu poate fi controlat decât din perspectiva principiilor ofertelor în pierdere abuzive (concurență de eliminare).

(105) Însă, contrar celor afirmate de [reclamantă], forma de abuz pe care o constituie efectul de foarfecă este pertinentă în prezenta speță. Pe piețele legate,

în care concurenții beneficiază de prestații intermediare de la operatorul tradițional și au interesul de a face acest lucru dacă doresc să își consolideze poziția pe o piață de produse sau de servicii din aval, poate exista desigur un efect de foarfecă între prețurile reglementate ale prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul. Căci, în cele din urmă, pentru a dovedi existența unui efect de foarfecă, este suficient mai întâi să existe, între cele două niveluri de prețuri, o disproporție care dă naștere unei restrângeri a concurenței. La aceasta se adaugă faptul că întreprinderea ale cărei prețuri sunt reglementate dispune de o marjă de manevră pentru a evita sau a îndepărta efectul de foarfecă din proprie inițiativă. Însă, dacă este incidentă o situație precum în speță […], problema referitoare la prețurile pe care întreprinderea menționată le poate modifica fără intervenția statului este importantă numai pentru alegerea mijloacelor care permit să se îndepărteze efectul de foarfecă."

39 În ceea ce privește metoda de stabilire a efectului de foarfecă, Comisia constată că, prin accesul la bucla locală a reclamantei, concurenții acesteia le pot propune proprii-lor abonați o întreagă gamă de servicii de acces, și anume accesul în bandă îngustă analogică, accesul în bandă îngustă digitală (ISDN) sau accesul în bandă largă sub formă de servicii ADSL. Întrucât RegTP stabilește tarife uniforme pentru prestațiile intermediare ale reclamantei independent de natura serviciilor în aval oferite împreună cu accesul la bucla locală, ar trebui, așadar, comparate tarifele abonamentelor lunare ale reclamantei și taxele inițiale ale acesteia proporționale cu durata medie a abonamentului, pentru prestațiile intermediare, cu tarifele abonamentelor lunare și cu taxele inițiale, proporționale cu durata medie a abonamentului, pentru serviciile de acces pentru abonați. Pentru calcularea mediei tarifelor reclamantei pentru serviciile de acces pentru abonați, Comisia efectuează o ponderare cantitativă a diferitelor tarife cu amănuntul practicate de reclamantă pentru liniile analogice, ISDN și ADSL, precum și pentru diferitele variante de conexiuni în ceea ce privește liniile ISDN și ADSL [considerentele (113), (115), (116), (142)-(151) ale deciziei atacate].

40 În vederea calculării efectului de foarfecă, Comisia ia în considerare numai tarifele pentru accesul la bucla locală. Prețurile comunicațiilor nu sunt integrate în acest calcul [considerentul (119) al deciziei atacate].

41 Potrivit Comisiei, „se poate concluziona în sensul existenței unui efect de foarfecă abuziv atunci când diferența dintre prețurile cu amănuntul ale unei întreprinderi care domină piața și tariful prestațiilor intermediare pentru prestații comparabile cu cele ale concurenților acesteia este fie negativă, fie insuficientă pentru a acoperi costurile specifice ale produselor operatorului dominant pentru prestarea propriilor sale servicii către abonații de pe piața din aval” [considerentul (107) al deciziei atacate].

42 În calculele aferente efectului de foarfecă, Comisia concluzionează că, în perioada 1998-2001, a existat o diferență negativă între prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul ale reclamantei [considerentul (153) al deciziei atacate]. În anul 2002, această diferență ar fi fost pozitivă [considerentul (154) al deciziei atacate]. Cu toate acestea, întrucât marja pozitivă ar fi fost insuficientă pentru acoperirea costurilor specifice ale reclamantei legate de furnizarea de servicii către abonați, în 2002 s-ar fi menținut efectul de foarfecă [considerentele (154) și (160) ale deciziei atacate]. Acest efect ar exista încă în momentul adoptării deciziei atacate [considerentul (161) al deciziei atacate].

43 Comisia constată în continuare că tarifele prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul ale reclamantei fac cu certitudine obiectul unei reglementări sectoriale. Totuși, reclamanta ar dispune de o marjă de manevră suficientă pentru a reduce și chiar pentru a anula efectul de foarfecă datorită restructurărilor tarifare [considerentele (57), (105) și (163)-(175) ale deciziei atacate]. Comisia admite că, după 1 ianuarie 2002, reclamanta nu a mai dispus de o marjă de manevră pentru majorarea prețurilor cu amănuntul aferente liniilor analogice și ISDN. Totuși, aceasta ar fi putut reduce efectul de foarfecă prin majorarea prețurilor pentru liniile ADSL [considerentele (171)-(175) și (206) ale deciziei atacate].

44 Comisia concluzionează în considerentul (199) al deciziei atacate:

„[Reclamanta] abuzează de poziția sa dominantă pe piețele relevante ale accesului direct la rețeaua sa de telefonie fixă. Acest abuz constă în stabilirea de prețuri

inechitabile pentru accesul concurenților la prestațiile intermediare și pentru accesul la bucla locală și, în consecință, îndeplinește condițiile stabilite la articolul 82 [litera] (a) din tratat. În cursul perioadei cuprinse între începutul anului 1998 și sfârșitul anului 2001, [reclamanta] a avut posibilitatea de a elimina total efectul de foarfecă prin modificarea tarifelor facturate abonaților. După 2002, [reclamanta] este oricum în măsură să reducă efectul de foarfecă, în speță prin majorarea tarifelor liniilor ADSL, care nu fac obiectul sistemului de plafonare a prețurilor."

45 După ce a constatat că încălcarea a fost gravă în perioada cuprinsă între începutul anului 1998 și sfârșitul anului 2001 și puțin gravă de la începutul anului 2002, Comisia a aplicat o amendă de 12,6 milioane de euro [considerentele (207) și (212) ale deciziei atacate].

46 Dispozitivul deciziei atacate are următorul cuprins:

„Articolul 1

Începând cu 1998, [reclamanta] săvârșește o încălcare a dispozițiilor articolului 82 [litera] (a) CE prin faptul că percepe tarife inechitabile pentru instalarea și pentru abonamentul lunar aferente accesului la bucla locală pentru concurenții și abonații [acesteia], aducând atingere astfel într-o măsură considerabilă concurenței de pe piața accesului la bucla locală.

Articolul 2

[Reclamanta] trebuie să pună capăt imediat încălcării menționate la articolul 1 și trebuie să se abțină de la repetarea acțiunilor sau a comportamentelor avute în vedere la articolul 1.

Articolul 3

Pentru încălcarea menționată la articolul 1, [reclamantei] i se aplică o amendă în cuantum de 12,6 milioane de euro.

[…]”

Procedura

47 Reclamanta a introdus prezenta acțiune prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 30 iulie 2003.

48 Prin actele depuse la grefa Tribunalului la 12 decembrie 2003 Arcor AG & Co. KG (denumită în continuare „intervenienta I”), pe de o parte, și CityKom Münster GmbH Telekommunikationsservice, devenită Tropolys NRW GmbH, iar ulterior

Versatel NRW GmbH, EWE TEL GmbH, HanseNet Telekommunikation GmbH, ISIS Multimedia Net GmbH & Co. KG, devenită Arcor AG & Co. KG, KomTel Gesellschaft für Kommunikations- und Informationsdienste mbH, devenită Versatel Nord-Deutschland GmbH, NetCologne Gesellschaft für Telekommunikation mbH, TeleBeL Gesellschaft für Telekommunikation Bergisches Land mbH, devenită Tropolys NRW GmbH, iar ulterior Versatel NRW GmbH, tesion Telekommunikation GmbH, devenită Versatel Süd-Deutschland GmbH, Versatel Deutschland GmbH & Co. KG, devenită Versatel West-Deutschland GmbH (denumite în continuare împreună „intervenienta II"), pe de altă parte, au solicitat să intervină în susținerea concluziilor Comisiei.

49 Prin scrisoarea din 30 ianuarie 2004, reclamanta a adresat Tribunalului o cerere de aplicare a regimului de confidențialitate cu privire la anumite fragmente din cerere, din memoriul în apărare, din replică și din anumite anexe care se referă la acestea.

50 Prin scrisoarea din 22 martie 2004, reclamanta a adresat Tribunalului o cerere de aplicare a regimului de confidențialitate cu privire la un fragment din duplică.

51 Intervenția societăților menționate la punctul 48 de mai sus în susținerea concluziilor Comisiei a fost admisă prin Ordonanța președintelui Camerei întâi a Tribunalului din 6 mai 2004. Decizia privind temeinicia cererii de aplicare a regimului de confidențialitate a fost amânată.

52 Versiuni neconfidențiale ale diferitelor acte de procedură, pregătite de reclamantă, au fost transmise intervenientelor I și II.

53 Prin scrisorile din 24 iunie 2004, intervenientele I și II au contestat confidențialitatea diferitor fragmente nereproduse în versiunile neconfidențiale ale actelor de procedură.

54 La 14 iulie 2004, intervenienta II a depus memoriul în intervenție. Intervenienta I a depus memoriul în intervenție la 2 august 2004. Părțile principale și-au prezentat observațiile cu privire la memoriile în intervenție.

55 Prin scrisoarea din 20 decembrie 2004, reclamanta a depus observații privind obiecțiile intervenientelor I și II cu privire la cererea de aplicare a regimului de confidențialitate.

56 Prin Ordonanța din 15 iunie 2006, președintele Camerei a cincea a admis în parte cererea reclamantei de aplicare a regimului de confidențialitate.

57 Prin scrisoarea din 14 septembrie 2006, intervenienta II a informat Tribunalul că intervenienta I devenise succesoarea ISIS Multimedia Net GmbH & Co. KG. Prin aceeași scrisoare, aceasta a informat Tribunalul, conform articolului 99 din Regulamentul de procedură al Tribunalului, că, în scopul de a evita dubla calitate de intervenientă, intenționează să retragă intervenția ISIS Multimedia Net GmbH & Co. KG, devenită Arcor AG & Co. KG.

58 Prin Ordonanța președintelui Camerei a cincea a Tribunalului din 30 noiembrie 2006, Arcor AG & Co. KG, fostă ISIS Multimedia Net GmbH & Co. KG, a fost radiată din prezenta cauză în calitate de intervenientă II.

59 La 11 decembrie 2006, Tribunalul, după ascultarea părților, a decis trimiterea prezentei cauze către Camera a cincea extinsă a Tribunalului.

60 În baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a cincea) a decis deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură, a pus întrebări în scris reclamantei și Comisiei și le-a solicitat prezentarea anumitor înscrisuri. Părțile principale au răspuns la întrebări în termenele stabilite.

61 Prin scrisoarea din 21 martie 2007, reclamanta a adresat Tribunalului o cerere de aplicare a regimului de confidențialitate a diferitor elemente din memoriul Comisiei din 5 martie 2007 care cuprindea răspunsurile la întrebările scrise ale Tribunalului. Intervenientele I și II nu au formulat obiecții în raport cu această cerere de aplicare a regimului de confidențialitate, iar o versiune neconfidențială a memoriului Comisiei pregătită de reclamantă a fost transmisă intervenientelor I și II.

62 Întrucât domnul judecător Dehousse a fost împiedicat să judece în cauza de față, la 29 martie 2007, în aplicarea articolului 32 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, președintele Tribunalului l-a desemnat pe domnul judecător Wahl pentru a completa compunerea camerei.

63 În ședința din 3 mai 2007, au fost ascultate pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările puse de Tribunal.

Concluziile părților

64 Reclamanta solicită Tribunalului:

— anularea deciziei atacate și, în subsidiar, în temeiul puterii de apreciere suverane a Tribunalului, reducerea amenzii aplicate de Comisie la articolul 3 din decizia atacată;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a cheltuielilor neincluse în cheltuielile de judecată.

65 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

66 Intervenienta I solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a cheltuielilor intervenientei I.

67 Intervenienta II solicită Tribunalului:

— respingerea cererii reclamantei;

— obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată și la plata cheltuielilor intervenientei II neincluse în cheltuielile de judecată.

În drept

I — *Cu privire la concluziile principale privind anularea deciziei atacate*

68 Reclamanta formulează trei motive, dintre care primul motiv este întemeiat pe o încălcare a articolului 82 CE, al doilea motiv este întemeiat pe caracterul necorespunzător al dispozitivului deciziei atacate, iar al treilea motiv este întemeiat pe un abuz de putere și pe o încălcare a principiilor proporționalității, securității juridice și protecției încrederii legitime.

A — *Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 82 CE*

69 Primul motiv cuprinde patru aspecte. Primul aspect este întemeiat pe inexistența comportamentului abuziv ca urmare a marjei de manevră insuficiente de care dispunea reclamanta pentru a evita efectul de foarfecă tarifară. Al doilea aspect

privește nelegalitatea metodei folosite de Comisie la constatarea efectului de foarfecă tarifară. Al treilea aspect privește o eroare săvârșită de Comisie în calcularea efectului de foarfecă tarifară, iar al patrulea aspect este întemeiat pe inexistența unui efect pe piață produs de foarfeca tarifară constatată.

1. Cu privire la primul aspect, întemeiat pe inexistența comportamentului abuziv datorată marjei de manevră insuficiente de care dispunea reclamanta pentru evitarea efectului de foarfecă tarifară

a) Argumentele părților

70 Reclamanta arată că nu dispunea de o marjă de manevră suficientă pentru a evita pretinsul efect de foarfecă tarifară constatat în decizia atacată. Pe de o parte, reclamanta amintește că însăși Comisia a constatat lipsa marjei de manevră a reclamantei la stabilirea tarifelor prestațiilor intermediare. Ar fi fost necesar ca tarifele prestațiilor intermediare, care sunt stabilite de către RegTP, să corespundă costurilor unei prestații efective de servicii. În consecință, acestea nu ar corespunde neapărat costurilor reclamantei.

71 Pe de altă parte, reclamanta nu ar dispune de o marjă de manevră nici pentru stabilirea tarifelor sale pentru serviciile de acces către abonați. În ceea ce privește perioada 1998-2001, ar fi exclusă existența unui abuz săvârșit de reclamantă, întrucât numai RegTP – și anterior BMPT – ar fi responsabilă pentru stabilirea tarifelor reclamantei aferente conexiunilor în bandă îngustă (a se vedea punctele 73-79 de mai jos).

72 În ceea ce privește perioada ulterioară lunii ianuarie 2002, numai comportamentul reclamantei la stabilirea tarifelor pentru conexiunile de bandă largă ar putea fi abuziv întrucât însăși Comisia ar fi recunoscut în decizia atacată că, ulterior anului 2002, reclamanta nu dispunea de nicio marjă de manevră la stabilirea tarifelor pentru conexiunile în bandă îngustă. Cu toate acestea, pentru perioada ulterioară lunii ianuarie 2002, eventuala marjă de manevră a reclamantei la stabilirea tarifelor pentru conexiunile în bandă largă, presupunând că existența acesteia a fost stabilită, ar fi, în orice situație, lipsită de incidență față de pretinsul efect de foarfecă tarifară (a se vedea punctele 80-83 de mai jos).

73 În primul rând, în ceea ce privește conexiunile în bandă îngustă (linii analogice și ISDN), reclamanta explică faptul că, în conformitate cu dreptul german, toate prețurile sale cu amănuntul trebuiau examinate și aprobate în prealabil de către RegTP sau, anterior anului 1998, de către BMPT. Nu se poate considera că reclamanta, care, conform articolului 29 alineatul (1) din TKG, nu se putea îndepărta de tarifele astfel autorizate, sub sancțiunea amenzii, ar fi încălcat articolul 82 CE prin practicarea respectivelor tarife.

74 În ceea ce privește stabilirea tarifelor, reclamanta amintește că, în cadrul sistemului de plafonare a prețurilor, într-o primă etapă, RegTP definește pachetele de servicii și obiectivele privind evoluția prețurilor care limitează modificările tarifare în cadrul pachetelor („indici de prețuri” sau „prețuri maxime”). În a doua etapă, RegTP examinează modificările tarifelor individuale oferite de reclamantă. În acest scop, conform articolelor 24 și 27 din TKG, independent de respectarea pragului maxim stabilit pentru pachetul în cauză, RegTP ar trebui să verifice dacă tarifele solicitate nu erau stabilite, în mod nejustificat, sub costurile unei prestări de servicii efective sau dacă acestea nu contraveneau altor norme juridice, în special articolului 82 CE. În consecință, RegTP ar fi trebuit să refuze o modificare a prețurilor cu amănuntul solicitată de reclamantă dacă prețurile contraveneau articolului 82 CE, în special ca urmare a unui efect de foarfecă anticoncurențial.

75 Reclamanta subliniază, pe de o parte, că, înainte de 1 mai 2002, avea obligația să respecte tarifele obligatorii aferente liniilor analogice care se întemeiau pe o autorizație cu termen nelimitat, acordată de către BMPT, conform articolului 97 alineatul (3) din TKG, potrivit căruia autorizațiile privind tarifele reclamantei acordate „înainte de 1 ianuarie 1998 […] rămân[eau] în vigoare până cel târziu la 31 decembrie 2002”.

76 Reclamanta arată, pe de altă parte, că, în ceea ce privește cererea din 31 octombrie 2002 privind majorarea tarifelor cu amănuntul pentru serviciile de acces către abonați, aceasta a fost admisă doar în parte de către RegTP, prin decizia din 19 decembrie 2002, în limita prețului maxim. Reclamanta a evidențiat și faptul că, după 1 ianuarie 2002, tarifele de conectare fac obiectul unui pachet distinct, pentru care a fost stabilită o valoare de referință specifică. Tarifele comunicațiilor nu ar avea nicio incidență asupra respectării acestor valori impuse. Însăși Comisia ar recunoaște că reclamanta nu avea nicio posibilitate, ulterior anului 2002, de a-și majora tarifele pentru accesul în bandă îngustă. Faptul că în perioada 1998-2001 reclamanta nu a depus noi cereri de majorare a tarifelor autorizate nu ar presupune că i-ar fi imputabile răspunderea pentru cuantumul tarifelor stabilite de către RegTP și, ca urmare, răspunderea pentru un pretins efect de foarfecă tarifară. Într-adevăr, simpla posibilitate de a depune cereri de modificare a tarifelor nu ar putea fi asimilată cu o prerogativă autonomă de stabilire a prețurilor. Procedura de examinare și de autorizare a tarifelor de la caz la caz, desfășurată de către RegTP, ar fi fost pusă în aplicare tocmai pentru a asigura, prin intermediul reglementării prealabile, că operatorul tradițional nu practică tarife abuzive, în conformitate cu obligația impusă statelor membre prin articolul 17 din Directiva 98/10/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 1998 privind aplicarea furnizării unei rețele deschise (FRD) la telefonia vocală și la serviciul universal pentru telecomunicații într-un mediu competitiv (JO L 101, p. 24). În măsura în care o cerere face obiectul unei analize și al unei decizii în conformitate cu această procedură și cu respectarea cerințelor procedurale ale cadrului juridic comunitar pentru dreptul telecomunicațiilor, niciun abuz nu ar putea fi imputat întreprinderii care practică tarifele stabilite ca urmare a unei astfel de analize. Existența unor tarife controlate și autorizate nu ar putea caracteriza un abuz din partea întreprinderii care le practică.

77 În continuare, reclamanta precizează că reglementarea prealabilă de către RegTP servește la modelarea structurii pieței prin intervenții administrative și înlocuiește, în domeniile pe care le reglementează, responsabilitatea ce revine întreprinderii care face obiectul reglementării de a păstra structura pieței cu responsabilitatea ce revine autorității de reglementare de a păstra structura pieței. Din acest motiv, reclamanta ar fi obligată să solicite modificări tarifare de la RegTP numai în cazul modificării situației de fapt pe care acestea se întemeiază.

78 În orice caz, presupunând că posibilitatea reclamantei de a solicita o modificare tarifară poate justifica angajarea răspunderii acesteia pentru un anumit nivel tarifar, nu ar fi intervenit nicio modificare a împrejurărilor de natură a obliga reclamanta să introducă noi cereri de majorare a prețurilor sale cu amănuntul. Dimpotrivă, din anul 1998, cheltuielile de punere la dispoziție de conexiuni ar fi rămas aproape nemodificate, iar prețurile prestațiilor intermediare s-ar fi redus considerabil. Mai mult, în aceeași perioadă, RegTP ar fi concluzionat în sensul inexistenței unui efect de foarfecă tarifară în dezavantajul concurenților, prin deciziile sale din 8 februarie 1999, din 23 decembrie 1999, din 30 martie 2001, din 21 decembrie 2001, din 11 aprilie 2002 și din 29 aprilie 2003. În plus, prin Hotărârea din 16 ianuarie 2002, Oberlandesgericht Düsseldorf (Tribunalul Regional Superior din Düsseldorf, Germania) s-ar fi pronunțat în sensul că tarifele aprobate ale reclamantei nu încalcă articolul 82 CE.

79 În ceea ce privește Hotărârea Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) din 10 februarie 2004, care a anulat Hotărârea Oberlandesgericht Düsseldorf din 16 ianuarie 2002, reclamanta arată că această hotărâre confirmă, pe de o parte, că RegTP verifică compatibilitatea cu articolul 82 CE a unui tarif care face obiectul unei cereri de autorizare și, pe de altă parte, că răspunderea unei eventuale încălcări a articolului 82 CE nu poate fi imputată decât în mod excepțional întreprinderii care a formulat cererea de autorizare a tarifului. Reclamanta amintește că însăși RegTP a concluzionat în mai multe rânduri, ulterior anului 1998, în sensul inexistenței unui efect de foarfecă tarifară în dezavantajul concurenților reclamantei. În plus, Bundesgerichtshof ar fi lăsat deschisă în mod intenționat problema răspunderii pe care o are reclamanta în temeiul dreptului concurenței ca urmare a tarifelor reglementate.

80 În al doilea rând, reclamanta susține că nu i-ar putea fi imputate eventuale abuzuri privitoare la perioada care a început în 2002 și care s-ar baza numai pe pretinsa sa marjă de manevră existentă pentru majorările tarifelor T-DSL (ADSL). Pe de o parte, Comisia nu ar putea lua în considerare în mod izolat această marjă de manevră, calculul efectului de foarfecă nefiind efectuat pe baza tarifelor T-DSL (ADSL), ci pe baza tuturor prețurilor cu amănuntul. Pe de altă parte, contrar argumentelor Comisiei, reclamanta nu și-ar putea majora tarifele în mod nelimitat. Astfel, reclamanta arată că elementul de bază al tarifului, și anume prețul conexiunii de bază (conexiune analogică sau ISDN), necesită o autorizare prealabilă a RegTP. În plus, suplimentul de preț pentru trecerea de la o conexiune analogică sau ISDN la o conexiune ADSL ar fi supus unui control ulterior din partea RegTP. Reclamanta se referă în această privință la deciziile RegTP din 30 martie 2001 și din 25 ianuarie 2002. În aceste condiții, reclamanta, ale cărei tarife trebuiau să fie stabilite, conform articolului 24 din TKG, în funcție de costurile unei prestații efective, nu ar dispune în niciun mod de o marjă de manevră nelimitată pentru majorarea tarifelor sale pentru ADSL. În decizia din 25 ianuarie 2002, RegTP ar fi încheiat procedura desfășurată împotriva reclamantei cu privire la prețurile de ruinare referitoare la ADSL. Reclamanta evidențiază din nou că, pentru a demonstra că dispunea din 2002 de o marjă de manevră pentru majorarea tarifelor sale pentru ADSL, Comisia face referire numai la cifre rezultate din decizia RegTP din 30 martie 2001.

81 În plus, reclamanta susține că, pe baza calculelor Comisiei, cu excepția etapei inițiale, prețurile sale cu amănuntul pentru serviciile ADSL (linii analogice după 2001 și linii ISDN după 2002) erau superioare prețurilor prestațiilor sale intermediare, la care se adăugau costuri specifice aflate în legătură cu prestările de servicii către abonați. În consecință, nu ar exista un efect de foarfecă pe această piață. În plus, adevărata cauză a pretinsului efect de foarfecă ar fi stabilirea de către RegTP a unor tarife de nivel redus pentru liniile analogice. Astfel, întrucât, în opinia Comisiei însăși, ar exista piețe diferite pentru conexiunile în bandă largă (ADSL) și pentru conexiunile în bandă îngustă (linii analogice și ISDN), reclamanta susține că, deși dispunea de o marjă de manevră pe piața conexiunilor în bandă largă – marjă de manevră care îi permitea să își majoreze tarifele pentru liniile ADSL –, nici majorarea, nici reducerea tarifelor ADSL nu ar avea repercusiuni asupra persistenței unui efect de foarfecă anticoncurențial pe piața conexiunilor în bandă îngustă. O rectificare a tarifelor

ADSL nu ar putea elimina pretinsa funcționare necorespunzătoare a pieței conexiunilor în bandă îngustă, nu mai mult decât ar fi provocat-o stabilirea tarifelor ADSL. Aceasta adaugă în plus, în replică, faptul că, în măsura în care o prestație intermediară unică permite accesul la mai multe piețe din aval, ar fi trebuit verificat dacă există un efect de foarfecă tarifară pentru fiecare dintre aceste piețe din aval.

82 Pe de altă parte, reclamanta contestă argumentul Comisiei potrivit căruia piața accesului la bucla locală, considerat prestație intermediară, ar fi uniformă. Pe de o parte, reclamanta subliniază că un acces complet la bucla locală poate servi drept bază unei oferte destinate abonaților, care se limitează fie la conexiunile în bandă largă, fie la conexiunile în bandă îngustă. Pe de altă parte, reclamanta subliniază că aceste conexiuni în bandă largă pot fi comercializate separat de conexiunile în bandă îngustă pe baza partajării liniilor. Așadar, pentru serviciile ADSL nu ar fi necesar accesul complet la bucla locală. Rezultatul ar fi fost mai favorabil pentru reclamantă în cazul în care, în vederea aprecierii efectului de foarfecă, Comisia ar fi luat în considerare taxele de partajare a liniilor, net inferioare tarifelor prestațiilor intermediare.

83 În sfârșit, reclamanta arată că, în decizia atacată, Comisia nu a precizat modul în care reclamanta ar fi putut reduce pretinsul efect de foarfecă prin majorarea tarifelor ADSL. Dată fiind elasticitatea încrucișată a prețurilor între ADSL și conexiunile tradiționale, precum și între diferitele variante de ADSL (pe bază de conexiuni analogice și pe bază de ISDN), admisă de Comisie, s-ar fi impus o analizare mai amănunțită pentru a stabili dacă o majorare a tarifelor ADSL ar fi condus în realitate la o majorare a prețurilor cu amănuntul ponderate. Pe de o parte, reclamanta arată în acest sens că există o elasticitate a prețurilor încrucișată între ADSL și conexiunile în bandă îngustă. Dacă în trecut aceasta ar fi solicitat tarife ADSL mai ridicate decât cele pe care le practică, numărul de clienți pentru ADSL ar fi fost mai mic. Pe de altă parte, ar exista, în plus, o mare elasticitate a prețurilor încrucișată chiar în domeniul ADSL. Reclamanta explică în acest scop că aceste conexiuni ADSL sunt oferite atât pe bază de conexiuni analogice, cât și pe bază de conexiuni ISDN. O majorare a tarifelor ADSL pe bază de conexiuni ISDN ar crește cererea pentru varianta analogică.

84 Comisia și intervenientele I și II solicită respingerea primului aspect al primului motiv.

b) Aprecierea Tribunalului

i) Observații introductive

85 Rezultă din jurisprudență că articolele 81 CE și 82 CE nu vizează decât comportamente anticoncurențiale care au fost adoptate de întreprinderi din proprie inițiativă. În măsura în care o legislație națională impune întreprinderilor un comportament anticoncurențial sau creează un cadru juridic ce elimină orice posibilitate de comportament concurențial din partea acestora, articolele 81 CE și 82 CE nu sunt aplicabile. Într-o astfel de situație, restrângerea concurenței nu își are cauza în comportamente autonome ale întreprinderilor, după cum o asemenea ipoteză este prevăzută prin aceste dispoziții (a se vedea Hotărârea Curții din 11 noiembrie 1997, Comisia și Franța/Ladbroke Racing, C-359/95 P și C-379/95 P, Rec., p. I-6265, punctul 33 și jurisprudența citată).

86 În această privință, trebuie totuși amintit că posibilitatea de a exclude un comportament anticoncurențial determinat din domeniul de aplicare al articolelor 81 CE și 82 CE, ca urmare a faptului că acesta a fost impus întreprinderilor respective prin legislația națională existentă sau că aceasta a eliminat orice posibilitate de comportament concurențial din partea acestora, nu a fost admisă decât în mod restrictiv de către Curte (Hotărârea Curții din 29 octombrie 1980, van Landewyck și alții/Comisia, 209/78-215/78 și 218/78, Rec., p. 3125, punctele 130-134, Hotărârea Curții din 20 martie 1985, Italia/Comisia, 41/83, Rec., p. 873, punctul 19, Hotărârea Curții din 10 decembrie 1985, Stichting Sigarettenindustrie și alții/Comisia, 240/82-242/82, 261/82, 262/82, 268/82 și 269/82, Rec., p. 3831, punctele 27-29, și Hotărârea Curții din 9 septembrie 2003, CIF, C-198/01, Rec., p. I-8055, punctul 67).

87 Pentru ca efectul cadrului juridic național să constea în neaplicarea articolelor 81 CE și 82 CE la comportamentele anticoncurențiale ale întreprinderilor, este necesar ca efectele care restrâng concurența să își aibă originea numai în legea națională (Hotărârea Tribunalului din 30 martie 2000, Consiglio nazionale degli spedizionieri doganali/Comisia, T-513/93, Rec., p. II-1807, punctul 61).

88 În schimb, articolele 81 CE și 82 CE se pot aplica dacă se dovedește că legislația națională menține posibilitatea împiedicării, a restrângerii sau a denaturării concurenței prin comportamente autonome ale întreprinderilor (Hotărârea Curții van Landewyck și alții/Comisia, punctul 86 de mai sus, punctele 126 și 130-134, Hotărârea Curții Stichting Sigarettenindustrie și alții/Comisia, punctul 86 de mai sus, punctele 12-37, Hotărârea Curții din 17 iulie 1997, Ferriere Nord/Comisia, C-219/95 P, Rec., p. I-4411, punctele 23-25, și Hotărârea Curții Comisia și Franța/Ladbroke Racing, punctul 85 de mai sus, punctul 34).

89 Astfel, dacă o lege națională se limitează la stimularea sau la facilitarea adoptării, de către întreprinderi, a unor comportamente anticoncurențiale autonome, articolele 81 CE și 82 CE sunt aplicabile în cazul acestor întreprinderi (Hotărârea Curții din 16 decembrie 1975, Suiker Unie și alții/Comisia, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, Rec., p. 1663, punctele 36-73, și Hotărârea CIF, punctul 86 de mai sus, punctul 56; a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 18 septembrie 1996, Asia Motor France și alții/Comisia, T-387/94, Rec., p. II-961, punctul 60).

90 În lumina principiilor enunțate mai sus, trebuie analizat dacă acest cadru juridic german, în special TKG, regulamentul privind reglementarea tarifară și deciziile luate de către RegTP în perioada avută în vedere prin decizia atacată elimina orice posibilitate de comportament concurențial din partea reclamantei sau îi lăsa o marjă de manevră suficientă pentru stabilirea tarifelor sale la un nivel care i-ar fi permis să elimine sau să reducă efectul de foarfecă constatat în decizia atacată.

ii) Decizia atacată

91 În decizia atacată, Comisia, după examinarea tarifelor prestațiilor intermediare și a tarifelor cu amănuntul, constată un „abuz săvârșit de [reclamantă] sub forma unui efect de foarfecă ce rezultă dintr-o diferență necorespunzătoare între [aceste două tarife]” [considerentul (57)].

92 Comisia arată, în plus, în decizia atacată că „se poate concluziona în sensul existenței unui efect de foarfecă abuziv atunci când diferența dintre prețurile cu amănuntul ale unei întreprinderi care domină piața și tariful prestațiilor intermediare pentru prestații comparabile aplicat concurenților săi este fie negativă, fie insuficientă pentru a acoperi costurile specifice ale produselor operatorului dominant pentru prestarea propriilor sale servicii către abonați pe piața din aval” [considerentul (107)].

93 Chiar dacă, în decizia atacată, Comisia nu exclude posibilitatea reclamantei de a-și reduce tarifele pentru prestațiile intermediare [considerentele (17), (163) și (206)], aceasta analizează, în decizia menționată, numai împrejurarea dacă reclamanta dispunea de o marjă de manevră reală pentru majorarea prețurilor sale cu amănuntul [considerentele (164)-(175)]. În acest scop, Comisia face distincție între două perioade.

94 Comisia consideră inițial că, „[î]n cursul perioadei cuprinse între început[ul] [anului] 1998 și sfârșit[ul] anului 2001, [reclamanta] a avut posibilitatea de a elimina în totalitate efectul de foarfecă prin modificarea tarifelor facturate abonaților” sau, cu alte cuvinte, prețurile sale cu amănuntul [considerentul (199)]. Comisia explică în acest sens că reclamanta „dispunea efectiv [de o] marjă de manevră [suficientă] pentru a evita un efect de foarfecă datorită unei majorări a prețurilor cu amănuntul ale liniilor analogice și ISDN” [considerentul (164)].

95 În continuare, pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2002 și adoptarea deciziei atacate, Comisia constată și existența unei marje de manevră a reclamantei în vederea majorării prețurilor sale cu amănuntul. Această marjă de manevră se raportează totuși numai la prețurile cu amănuntul pentru serviciile de acces ADSL. Într-adevăr, în decizia atacată, Comisia arată că, „[d]in 2002, [reclamanta] este oricum încă în măsură să reducă efectul de foarfecă, în speță prin majorarea tarifelor liniilor ADSL" [considerentul (199)]. Comisia precizează că „după 1 ianuarie 2002, posibilitatea juridică a [reclamantei] de a reduce efectul de foarfecă este limitată la o majorare a prețului T-DSL" [considerentul (206)].

96 În aceste condiții, trebuie examinat dacă, în decizia atacată, Comisia a putut constata în mod întemeiat că reclamanta dispunea, în cele două perioade precizate la punctele 94 și 95 de mai sus, de o marjă de manevră suficientă pentru majorarea prețurilor sale cu amănuntul, de natură a elimina sau a reduce efectul de foarfecă constatat în decizia atacată.

iii) Cu privire la inexistența comportamentului abuziv datorată unei marje de manevră a reclamantei, insuficientă pentru evitarea efectului de foarfecă prin majorarea prețurilor sale cu amănuntul în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001

97 Trebuie amintit că, potrivit deciziei atacate [considerentele (164) și (199)], reclamanta dispunea de o marjă de manevră suficientă pentru eliminarea efectului de foarfecă tarifară în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, prin majorarea tarifelor sale cu amănuntul pentru accesul la linii analogice și ISDN.

98 Pentru a aprecia temeinicia acestei constatări, în primul rând, trebuie analizat cadrul legal german aplicabil.

99 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 27 alineatul (1) a doua teză și articolului 25 alineatul (1) din TKG, precum și articolelor 4 și 5 din regulamentul privind reglementarea tarifară, prețurile cu amănuntul ale reclamantei pentru accesul la linii analogice și ISDN trebuiau aprobate de către RegTP în cadrul unui sistem de plafonare a prețurilor. Plafonarea privea două pachete (servicii rezidențiale și servicii profesionale) care cuprindeau, pentru perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, atât serviciile de acces, cât și comunicațiile, în special comunicațiile locale, regionale, interurbane și internaționale. Având în vedere pragul maxim stabilit prin decizia BMPT din 17 decembrie 1997, reclamanta a trebuit să reducă cu 4,3 % prețul global al fiecăruia dintre cele două pachete în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 1999 și, ca urmare a deciziei RegTP din 23 decembrie 1999, cu 5,6 % în perioada 1 ianuarie 2000-31 decembrie 2001.

100 Totuși, trebuie constatat că, în acest cadru, reclamanta își putea modifica prețurile după obținerea autorizației prealabile a RegTP. Reclamanta nu contestă constatarea realizată în considerentele (37) și (166) ale deciziei atacate, potrivit căreia, în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, aceasta a redus prețurile pentru comunicații, ajungând cu mult sub nivelurile de 4,3 % și, respectiv, de 5,6 % impuse de RegTP pentru integralitatea pachetelor de servicii. Răspunsul RegTP din 3 aprilie 2002 la solicitarea de informații din 23 martie 2002 la care s-a făcut referire în considerentul (37) al deciziei atacate confirmă astfel că „tarifele serviciilor telefonice reglementate în procedura de plafonare a prețurilor au fost reduse cu un cuantum de *[confidențial]*[1] de mărci germane (sau aproximativ *[confidențial]* de euro) sub ceea ce impuneau cerințele de plafonare a prețurilor”.

101 Această scădere a tarifelor a creat o marjă de manevră pentru ca reclamanta să majoreze prețurile cu amănuntul pentru accesul la liniile sale analogice și ISDN.

1 – Date confidențiale nereproduse.

102 După cum s-a arătat în considerentul (167) al deciziei atacate, reclamanta a admis de altfel, în răspunsul la comunicarea privind obiecțiunile, existența unei marje de manevră care i-ar fi permis să majoreze abonamentul lunar cu *[confidențial]* de euro în privința clienților rezidențiali în perioada de plafonare a prețurilor 1998/1999.

103 Existența unei marje de manevră pentru reclamantă în vederea majorării tarifelor cu amănuntul rezultă și din observațiile formulate de către guvernul german în comunicarea din 8 iunie 2000 adresată Comisiei. În aceasta, guvernul german a afirmat următoarele:

„[E]ste neîntemeiată obiecțiunea […] potrivit căreia RegTP, prin aceste decizii de plafonare a tarifelor cu amănuntul, a limitat marja de manevră a [reclamantei] până la punctul la care nu ar mai fi fost posibil să se majoreze prețul abonamentului de bază. […] [Reclamanta] dispunea [într-adevăr] de o marjă care îi permitea să majoreze abonamentul de bază pentru liniile analogice (21,39 DEM) în scopul de a alinia într-un mod mai adecvat abonamentul de bază la tariful autorizat la 8 februarie 1999 pentru accesul la bucla locală, în cuantum de 25,40 DEM.”

104 În plus, decizia RegTP din 8 februarie 1999, menționată de reclamantă în cererea introductivă și în replică, în susținerea argumentelor sale, potrivit căreia nu poate fi considerată răspunzătoare pentru o încălcare a articolului 82 CE, confirmă că „reclamanta păstrează o marjă de manevră cu privire la organizarea diferitelor tarife cu amănuntul în limitele pachetului stabilit în procedura de plafonare a prețurilor”.

105 Așadar, în considerentele (166) și (167) ale deciziei atacate, Comisia a constatat în mod întemeiat că, având în vedere cele șase cereri de reducere a prețurilor comunicațiilor formulate în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, reclamanta dispunea, în perioada menționată, de o marjă de manevră pentru formularea cererilor

de majorare a prețurilor pentru serviciile sale de acces la linii analogice și ISDN, cu respectarea pragului maxim global al pachetelor de servicii rezidențiale și al celor de servicii profesionale. De altfel, reclamanta a admis în cursul ședinței existența unei astfel de marje de manevră în cazul său.

106 În al doilea rând, trebuie analizat dacă, în pofida marjei de manevră constatate la punctul 105 de mai sus, intervenția RegTP în stabilirea tarifelor reclamantei a avut drept consecință încetarea aplicabilității articolului 82 CE în privința acesteia.

107 Cu privire la acest aspect, trebuie amintit cu titlu introductiv că faptul că tarifele reclamantei trebuiau aprobate de către RegTP nu elimină răspunderea acesteia în temeiul articolului 82 CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 30 ianuarie 1985, BNIC, 123/83, Rec., p. 391, punctele 21-23). Într-adevăr, întrucât reclamanta, astfel cum admite chiar în replică, influențează valoarea tarifelor sale cu amănuntul prin intermediul cererilor de autorizare depuse la RegTP în temeiul articolului 28 alineatul (1) din TKG, efectele de restrângere a concurenței aflate în legătură cu efectul de foarfecă constatat în decizia atacată nu își găseau originea numai în cadrul juridic național aplicabil (Hotărârea Consiglio nazionale degli spedizionieri doganali/Comisia, punctul 87 de mai sus, punctul 61).

108 Reclamanta își menține totuși susținerea potrivit căreia nu atrage răspunderea în temeiul articolului 82 CE întrucât RegTP ar efectua un control preliminar al compatibilității tarifelor sale cu articolul 82 CE.

109 În această privință, în primul rând, trebuie constatat că tarifele cu amănuntul pentru accesul la linii analogice, care fuseseră în vigoare în întreaga perioadă dintre 1 ianuarie 1998 și 31 decembrie 2001, nu fuseseră autorizate de către RegTP, fiind întemeiate pe decizii luate în temeiul legislației în vigoare anterior adoptării TKG. Astfel,

răspunzând unei întrebări scrise din partea Tribunalului, reclamanta a afirmat că tarifele sale cu amănuntul pentru liniile analogice aferente perioadei 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001 se întemeiau pe o autorizare cu termen nelimitat, acordată de ministrul federal al Poștei și Telecomunicațiilor în 1990 în conformitate cu Regulamentul privind telecomunicațiile (Telekommunikationsordnung).

110 Or, nici în cererea introductivă, nici în replică, reclamanta nu a susținut că tarifele stabilite în temeiul legislației în vigoare în 1990 ar fi fost autorizate ca urmare a unei analize efectuate de către autoritatea competentă și referitoare la conformitatea acestora cu articolul 82 CE.

111 În al doilea rând, trebuie arătat că dispozițiile TKG, în vigoare de la 1 august 1996, nu evidențiază că RegTP analizează compatibilitatea cu articolul 82 CE a cererilor de modificare a tarifelor cu amănuntul pentru accesul la linii analogice și ISDN.

112 În susținerea acestui argument, reclamanta se referă totuși, pe de o parte, la articolul 27 alineatul (3) din TKG, potrivit căruia RegTP analizează conformitatea „cu alte dispoziții legale", inclusiv cu articolul 82 CE, a modificării solicitate a tarifelor, și, pe de altă parte, la diferitele decizii ale RegTP menționate la punctul 78 de mai sus, în care ar fi fost analizată existența unui efect de foarfecă.

113 În această privință, trebuie subliniat mai întâi că, deși RegTP, în mod similar oricărei instituții a statului, este obligată să respecte dispozițiile Tratatului CE (a se vedea în acest sens Hotărârea CIF, punctul 86 de mai sus, punctul 49), această autoritate reprezenta, la data faptelor din litigiu, autoritatea germană competentă pentru aplicarea reglementării sectoriale în domeniul telecomunicațiilor, iar nu autoritatea de concurență a statului membru menționat. Or, autoritățile de reglementare naționale acționează în conformitate cu dreptul național, care poate avea obiective diferite de

cele ale politicii comunitare în domeniul concurenței întrucât se înscriu în cadrul politicilor în domeniul telecomunicațiilor [a se vedea Comunicarea Comisiei din 22 august 1998 privind aplicarea normelor de concurență acordurilor de acces în sectorul telecomunicațiilor — Cadru general, piețe relevante și principii (JO C 265, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 124), punctul 13].

114 Trebuie constatat, în continuare, că diferitele decizii ale RegTP la care se referă reclamanta în susținerea argumentelor sale nu cuprind nicio referire la articolul 82 CE.

115 Desigur, în mai multe decizii ale RegTP, în special în cele din 8 februarie 1999, din 30 martie 2001, din 21 decembrie 2001, din 11 aprilie 2002 și din 29 aprilie 2003, RegTP a examinat problema efectului de foarfecă tarifară.

116 Totuși, în aceste decizii, după constatarea diferenței negative dintre prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul ale reclamantei, RegTP a considerat, de fiecare dată, că folosirea subvenționării încrucișate între tarifele pentru serviciile de acces și tarifele pentru comunicații trebuia să permită celorlalți operatori să ofere prețuri competitive abonaților lor.

117 Astfel, în decizia din 29 aprilie 2003, RegTP constată:

„[D]iferența redusă dintre prețul cu amănuntul și prețurile prestațiilor intermediare nu îi influențează pe concurenți în privința posibilităților de exercitare a concurenței în cadrul rețelei locale până la situația de a face imposibilă din punct de vedere economic o intrare adecvată pe piață sau chiar supraviețuirea acestora pe piață […] [Această diferență] nu era semnificativă, întrucât nu determina situația de a priva

concurenții de orice posibilitate de a realiza, la rândul lor, subvenționarea încrucișată a prețurilor lor cu amănuntul pentru a putea oferi clienților lor finali conexiuni la un preț la fel de bun precum reclamanta sau chiar la un preț inferior. Acest lucru este valabil în special pentru conexiunile de valoare mai mare și mai scumpe, respectiv pentru liniile ISDN și ADSL, al căror număr a crescut semnificativ ca urmare a creșterii substanțiale a penetrării internetului, precum și ca urmare a comercializării unor tipuri mai rapide și mai performante de acces la internet."

118 RegTP urmează un raționament asemănător în deciziile sale din 8 februarie 1999, din 30 martie 2001, din 21 decembrie 2001 și din 11 aprilie 2002.

119 Or, faptul că RegTP nu obiectează cu privire la tarifele solicitate de reclamantă după ce a constatat că este necesară utilizarea unei subvenționări încrucișate de către concurenții acesteia pentru a putea oferi abonaților acestora prețuri competitive pentru serviciile de acces arată că RegTP nu a examinat compatibilitatea cu articolul 82 CE a tarifelor respective sau, cel puțin, că a aplicat în mod eronat această dispoziție (a se vedea punctele 198-202 și 238 de mai jos).

120 În oricare dintre situații, chiar presupunând că RegTP ar fi obligată să analizeze compatibilitatea cu articolul 82 CE a tarifelor cu amănuntul ale reclamantei, o astfel de împrejurare nu ar împiedica posibilitatea constatării de către Comisie a unei încălcări imputate reclamantei. Într-adevăr, Comisia nu poate fi obligată să respecte o decizie adoptată de o autoritate națională în aplicarea articolului 82 CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Curții din 14 decembrie 2000, Masterfoods și HB, C-344/98, Rec., p. I-11369, punctul 48).

121 În al treilea rând, trebuie arătat că, în speță, pentru ca o eventuală încălcare să poată fi imputată reclamantei, este important să se cunoască dacă, la data faptelor din litigiu, reclamanta dispunea de o marjă de manevră suficientă pentru stabilirea tarifelor sale la un nivel care i-ar fi permis să elimine sau să reducă efectul de foarfecă constatat.

122 Or, s-a constatat deja că reclamanta putea influența cuantumul tarifelor sale cu amănuntul prin intermediul cererilor de autorizare adresate RegTP (a se vedea punctele 98-105 de mai sus). În cadrul răspunderii speciale care îi revine reclamantei în calitate de întreprindere ce deține o poziție dominantă (Hotărârea Curții din 9 noiembrie 1983, NBIM/Comisia, 322/81, Rec., p. 3461, punctul 57, Hotărârea Tribunalului din 7 octombrie 1999, Irish Sugar/Comisia, T-228/97, Rec., p. II-2969, punctul 112, și Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2003, Michelin/Comisia, T-203/01, Rec., p. II-4071, punctul 97), aceasta era obligată să prezinte cereri de modificare a tarifelor sale în cazul în care aveau ca efect o atingere adusă concurenței efective și nedenaturate pe piața comună.

123 De altfel, în Hotărârea din 10 februarie 2004 (punctul 79 de mai sus), Bundesgerichtshof a confirmat expres răspunderea care îi revine reclamantei pentru formularea de cereri de modificare a tarifelor sale. În plus, Bundesgerichtshof a arătat că, potrivit cadrului juridic german, nu era exclus ca RegTP să autorizeze tarife propuse de o întreprindere, dar care încalcă articolul 82 CE. Într-adevăr, această instanță a arătat că, „[s]pre deosebire de cazurile în care comportamentul întreprinderii în poziție dominantă este determinat direct prin norme juridice naționale, totuși autorizarea tarifelor, impusă de dreptul telecomunicațiilor, se întemeiază pe cererea de autorizare formulată de prestator” și că, „[d]eși procedura administrativă de examinare urmărește să nu autorizeze tarifele față de care se dovedește că reprezintă un abuz de poziție dominantă, această împrejurare nu exclude posibilitatea practică a unei întreprinderi de a propune un tarif prin care să abuzeze de poziția sa dominantă și să obțină autorizarea acestuia deoarece abuzul nu a fost descoperit în cursul procedurii de examinare”.

124 Rezultă din toate cele de mai sus că, în pofida intervenției RegTP în stabilirea tarifelor reclamantei, aceasta din urmă dispunea, în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, de o marjă de manevră suficientă pentru ca politica sa de prețuri să se încadreze în domeniul de aplicare al articolului 82 CE.

125 În al treilea rând, trebuie analizat dacă reclamanta a utilizat marja de manevră de care dispunea pentru a interveni asupra prețurilor sale cu amănuntul în scopul evitării efectului de foarfecă constatat în decizia atacată cu privire la perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001.

126 În speță, în primul rând, în ceea ce privește prețurile cu amănuntul pentru liniile analogice, reclamanta nu contestă faptul că nu a adresat RegTP nicio cerere prin care să urmărească obținerea autorizării pentru o creștere a taxelor inițiale și/sau a abonamentelor lunare. Astfel, este cert că „abonamentele lunare și taxele inițiale de instalare pentru conectarea la o linie analogică de bază […] au rămas neschimbate în cele două perioade de plafonare, respectiv între 1998 și sfârșitul lui 2001” [considerentul (38) al deciziei atacate].

127 Reclamanta subliniază totuși că, anterior datei de 1 mai 2002, conform articolului 97 alineatul (3) din TKG, trebuia să respecte tarifele obligatorii aferente liniilor analogice, astfel cum fuseseră stabilite în 1990 de către ministrul federal al Poștei și Telecomunicațiilor.

128 Or, articolul 97 alineatul (3) din TKG, care cuprinde o dispoziție tranzitorie, prevedea numai că tarifele reclamantei, care fuseseră aprobate înainte de intrarea în vigoare a TKG, rămâneau în vigoare cel mai târziu până la 31 decembrie 2002. Această dispoziție nu împiedica în niciun mod reclamanta să intervină asupra prețurilor cu amănuntul prin introducerea unor cereri de modificări tarifare adresate RegTP anterior acestei date și în special în întreaga perioadă cuprinsă între 1 ianuarie 1998 și 31 decembrie 2001.

129 În al doilea rând, în ceea ce privește prețurile cu amănuntul pentru liniile ISDN, nu s-a contestat că, prin decizia din 16 februarie 2000, RegTP a autorizat o scădere a tarifelor pentru abonamentul lunar ca urmare a cererii reclamantei [considerentul (40) al deciziei atacate].

130 În plus, în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, nu a fost formulată de către reclamantă nicio cerere de modificare a prețurilor privind taxele sale inițiale de instalare a liniilor ISDN. Aceste tarife, care, potrivit reclamantei, se întemeiau pe o decizie

a BMPT adoptată în 1996 și care, conform articolului 97 alineatul (3) din TKG, au rămas valabile după intrarea în vigoare a TKG, nu au suferit, așadar, modificări în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001 [considerentul (41) al deciziei atacate].

131 În consecință, reclamanta nu a utilizat marja de manevră de care dispunea pentru a obține o majorare a prețurilor sale cu amănuntul, care ar fi contribuit la reducerea efectului de foarfecă în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001. Dimpotrivă, în aceeași perioadă, aceasta a utilizat chiar această marjă de manevră în vederea reducerii prețurilor sale cu amănuntul în ceea ce privește liniile ISDN.

132 În al patrulea și ultimul rând, trebuie analizat dacă, în decizia atacată, Comisia a stabilit în modul corespunzător cerințelor legale că reclamanta dispunea de o marjă de manevră suficientă în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001 pentru „evitarea unui efect de foarfecă" [considerentul (164)]. În această privință, Comisia menționează, în decizia atacată, că reclamanta, „[în perioada respectivă], a avut posibilitatea de a elimina în totalitate efectul de foarfecă prin modificarea tarifelor facturate abonaților" [considerentul (199)].

133 Trebuie arătat, în această privință, că efectul de foarfecă, după cum a fost constatat în decizia atacată pentru această perioadă, se ridica la *[confidențial]* de euro la 31 decembrie 1998, la *[confidențial]* de euro la 31 decembrie 1999, la *[confidențial]* de euro la 31 decembrie 2000 și la *[confidențial]* de euro la 31 decembrie 2001 [considerentele (152) și (153) și tabelul 10 din decizia atacată].

134 Or, astfel cum subliniază de altfel Comisia în răspunsul său la o întrebare scrisă din partea Tribunalului, din constatările efectuate în considerentul (167) al deciziei atacate, care nu au fost contestate de reclamantă, rezultă că aceasta și-a redus în mod

efectiv tarifele pentru comunicații cu un total de *[confidențial]* de euro în perioada 1998/1999. Or, această sumă – împărțită la *[confidențial]* de linii (tabelul 7 al deciziei atacate) și 24 de luni – ar fi permis reclamantei să majoreze prețul mediu al prețurilor sale cu amănuntul cu până la *[confidențial]* de euro pe lună.

135 În consecință, marja de manevră creată prin reducerea prețurilor comunicațiilor ar fi fost suficientă pentru eliminarea în totalitate a efectului de foarfecă, astfel cum s-a constatat în decizia atacată. Într-adevăr, dacă, prin utilizarea marjei sale de manevră, reclamanta eliminase efectul de foarfecă începând din 1998, ar fi fost suficient ca aceasta să păstreze raportul dintre tarifele sale aferente prestațiilor intermediare și tarifele sale cu amănuntul pentru a evita, pentru întreaga perioadă cuprinsă între 1 ianuarie 1998 și 31 decembrie 2001, efectul de foarfecă ce a fost constatat în decizia atacată. În plus, este clar că, astfel cum arată de altfel Comisia în decizia atacată [considerentul (167)], reclamanta a efectuat o altă reducere a tarifelor sale pentru comunicații cu până la *[confidențial]* de euro în perioada 2000/2001, reducere care a avut drept efect creșterea marjei sale de manevră în vederea majorării prețurilor sale cu amănuntul.

136 În cursul ședinței, reclamanta a amintit că, în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, RegTP trebuia să verifice respectarea plafonărilor prețurilor în mod separat în funcție de clienții profesionali și de clienții privați. Aceasta subliniază că marja sa de manevră pentru majorarea prețurilor cu amănuntul ale accesului pentru particulari era redusă și că nu putea utiliza marja de manevră mai ridicată de care dispunea pentru majorarea prețurilor sale cu amănuntul ale accesului pentru clienții profesionali, întrucât ar fi determinat discriminarea acestor clienți, în mod contrar articolului 24 alineatul (2) punctul 3 din TKG.

137 Totuși, în cererea introductivă, reclamanta nu a contestat constatarea existentă în considerentul (167) al deciziei atacate, potrivit căreia suma rezultată din reducerile tarifelor pentru comunicații ar fi putut fi transferată către sectorul „linii pentru clienți rezidențiali și profesionali” și ar fi putut fi utilizată integral la majorarea tarifelor serviciilor de acces pentru abonați. În plus, în cererea formulată, reclamanta nu

a contestat nici afirmația Comisiei cuprinsă în considerentul (132) al deciziei atacate, potrivit căreia „[nu trebuie operată] nicio distincție între clienții rezidențiali și cei profesionali, deoarece nu este posibilă o delimitare suficient de clară a acestor două sectoare”.

138 Așadar, argumentele menționate la punctul 136 și care au fost invocate pentru prima oară în cursul ședinței trebuie declarate inadmisibile, conform articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură.

139 În sfârșit, trebuie constatat că reclamanta nu contestă observația din considerentul (168) al deciziei atacate, potrivit căreia, în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, ar fi putut efectua „alte reduceri ale prețurilor comunicațiilor […], creând astfel o marjă de manevră [suplimentară] pentru a efectua majorări ale prețurilor abonamentelor lunare și ale taxelor inițiale pentru liniile analogice și ISDN”.

140 Reiese din toate cele de mai sus că, în mod întemeiat, Comisia a constatat în decizia atacată [considerentele (164) și (199)] că reclamanta dispunea de o marjă de manevră suficientă în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001 pentru a elimina în totalitate efectul de foarfecă constatat în decizia menționată.

iv) Cu privire la inexistența comportamentului abuziv ca urmare a unei marje de manevră insuficiente a reclamantei pentru reducerea efectului de foarfecă prin majorarea tarifelor cu amănuntul de acces ADSL începând cu 1 ianuarie 2002

141 Trebuie amintit că, de la 1 ianuarie 2002, în Germania există un nou sistem de plafonare a prețurilor, adoptat prin decizia RegTP din 21 decembrie 2001. Conform

acestei decizii, „liniile telefonice” fac obiectul unui pachet distinct. În cadrul acestui pachet, creșterea prețurilor cu amănuntul ale liniilor analogice și ISDN a fost plafonată la 4,1 % pe an.

142 Nu se contestă că reclamanta, ca urmare a unei cereri introduse la RegTP la 15 ianuarie 2002, a fost autorizată să majoreze abonamentele sale lunare pentru linii analogice și ISDN cu 0,56 euro, ceea ce reprezenta o creștere a nivelului mediu relevant al tarifelor pentru serviciile din cadrul pachetului avut în vedere cu 4,04 % [considerentul (44) al deciziei atacate]. În plus, nu se contestă că această cerere din 31 octombrie 2002 de majorare a prețurilor cu amănuntul ale reclamantei privind abonamentul lunar pentru conexiunea analogică T-Net și taxele inițiale pentru conexiunile T-Net și T-ISDN a fost în mare parte respinsă de către RegTP, întrucât majorarea nu mai era conformă cu valorile prevăzute în cadrul sistemului de plafonare a prețurilor [considerentul (45) al deciziei atacate].

143 Astfel, în decizia atacată [considerentul (206)], Comisia constată că, „de la 1 ianuarie 2002, posibilitatea juridică a [reclamantei] de a reduce efectul de foarfecă este limitată la o majorare a prețului T-DSL” Potrivit Comisiei, de la această dată, marja de manevră a reclamantei privește numai tarifele cu amănuntul pentru accesul ADSL [a se vedea și considerentele (174) și (199) ale deciziei atacate].

144 În primul rând, trebuie arătat în această privință că reclamanta nu contestă că ar fi putut să majoreze tarifele pentru ADSL de la 1 ianuarie 2002. Aceasta subliniază totuși că marja sa de manevră nu era nelimitată, întrucât, pe de o parte, tarifele trebuiau stabilite în funcție de costurile unei prestări efective de servicii și, pe de altă parte, tarifele puteau face obiectul unei analize ulterioare din partea RegTP.

145 Totuși, întrucât reclamanta își stabilește în mod liber tarifele pentru ADSL în limitele prevăzute prin legislația germană, practicile sale tarifare din acest domeniu pot aparține domeniului de aplicare al articolului 82 CE (a se vedea punctele 87 și 88 de mai sus).

146 Faptul că, în decizia atacată, Comisia s-ar fi referit numai la tarifele existente într-o decizie a RegTP din 30 martie 2001 pentru a aprecia marja de manevră a reclamantei ulterioară datei de 1 ianuarie 2002 nu modifică acest aspect. Într-adevăr, reclamanta nu contestă în niciun mod deținerea unei marje de manevră limitate pentru majorarea prețurilor aferente serviciilor de acces ADSL de la 1 ianuarie 2002.

147 În al doilea rând, trebuie analizat dacă, astfel cum constată Comisia în decizia atacată [considerentul (199)], reclamanta ar fi putut „reduce efectul de foarfecă" prin majorarea, de la 1 ianuarie 2002, a tarifelor pentru serviciile de acces ADSL. Reclamanta subliniază în acest sens că, pentru abonați, pieţele serviciilor de acces în bandă îngustă și ADSL reprezintă piețe distincte. În aceste împrejurări, o majorare a tarifelor cu amănuntul ale reclamantei pentru ADSL ar fi fost lipsită de incidență asupra pretinsului efect de foarfecă constatat pe pieţele serviciilor de acces la linii analogice și ISDN.

148 În această privință, trebuie arătat că, întrucât serviciile de acces sub formă de prestații intermediare permit furnizarea către abonați a tuturor serviciilor de acces analogice, ISDN și ADSL, marja de manevră de care dispune reclamanta pentru majorarea tarifelor aferente ADSL este de natură a reduce efectul de foarfecă între prețurile prestațiilor intermediare, pe de o parte, și prețurile cu amănuntul pentru toate serviciile de acces analogice, ISDN și ADSL, pe de altă parte. O analiză comună, din perspectiva abonaților, a serviciilor de acces analogice, ISDN și ADSL se impune nu numai deoarece acestea corespund unei singure prestări de servicii la nivel intermediar, ci și deoarece, astfel cum a explicat Comisia în decizia atacată [considerentul (26)] fără a fi contrazisă cu privire la acest aspect de reclamantă, ADSL-ul nu poate fi oferit abonaților în mod izolat întrucât implică întotdeauna, din motive tehnice, o reorganizare a liniilor în bandă îngustă analogice sau ISDN.

149 Trebuie respinse observațiile reclamantei privind o pretinsă elasticitate încrucișată a prețurilor între ADSL și conexiunile în bandă îngustă, precum și între diferitele variante ADSL. Într-adevăr, pe de o parte, aceste observații nu contrazic existența unei marje de manevră a reclamantei pentru majorarea tarifelor aferente ADSL. Pe de altă parte, o creștere limitată a tarifelor ADSL ar fi condus la un tarif mediu cu amănuntul mai ridicat pentru serviciile comune de acces în bandă îngustă și în bandă largă și ar fi redus astfel efectul de foarfecă constatat. Într-adevăr, trebuie să se considere că, date fiind în special avantajele benzii largi în ce privește transferul datelor, abonații serviciilor de acces în bandă largă nu ar opta în mod automat în favoarea unei reveniri la o conexiune în bandă îngustă în cazul unei creșteri a prețurilor cu amănuntul ale accesului ADSL.

150 Nu poate fi admis nici argumentul reclamantei întemeiat pe faptul că este posibilă comercializarea conexiunilor în bandă largă în mod separat de conexiunile în bandă îngustă pe baza partajării liniilor la nivelul prestațiilor intermediare. În măsura în care, prin intermediul acestui argument, reclamanta urmărește să facă distincție între două piețe separate, între care prima la nivelul prestațiilor intermediare relative, iar cea de a doua la nivelul serviciilor în bandă îngustă și al serviciilor în bandă largă, acesta trebuie declarat inadmisibil, conform articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, întrucât, în cererea introductivă, reclamanta nu a contestat definiția piețelor relevante din decizia atacată care identifică, la nivelul prestațiilor intermediare, o singură piață, și anume piața accesului total neîngrădit la bucla locală [considerentele (64)-(67) ale deciziei atacate]. În măsura în care, prin acest argument, reclamanta susține că ar fi trebuit să se ia în considerare de către Comisie taxele de partajare a liniilor în vederea calculului tarifelor prestațiilor intermediare, de asemenea, acesta nu poate fi admis. Într-adevăr, reclamanta nu a demonstrat în niciun mod că o astfel de luare în considerare a taxelor de partajare a liniilor ar fi afectat constatările Comisiei privind existența unui efect de foarfecă tarifară sau pe cele privind existența unei marje de manevră a reclamantei pentru a reduce efectul de foarfecă constatat prin majorarea tarifelor cu amănuntul de acces ADSL.

151 Reiese din toate cele de mai sus că, în decizia atacată, Comisia a constatat în mod întemeiat că reclamanta dispunea de o marjă de manevră suficientă de la 1 ianuarie 2002 pentru a reduce efectul de foarfecă constatat în decizia menționată prin majorarea tarifelor pentru serviciile de acces ADSL.

152 În consecință, primul aspect al motivului trebuie respins.

2. Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe nelegalitatea metodei utilizate de Comisie pentru a constata efectul de foarfecă tarifară

a) Argumentele părților

153 Reclamanta susține că eventualul caracter abuziv al unui efect de foarfecă putea rezulta numai din caracterul abuziv al prețurilor cu amănuntul întrucât Comisia nu contestă că prețurile prestațiilor intermediare sunt impuse, în mod obligatoriu, de către autoritățile publice. Or, Comisia nu ar demonstra că prețurile cu amănuntul ale reclamantei ar conduce la vânzări în pierdere și, în consecință, ar fi abuzive. Reclamanta se referă în acest scop la expertiza Lexecon. Decizia atacată ar fi așadar eronată ca urmare a faptului că s-a recurs de către Comisie la un criteriu care nu se află în legătură cu caracterul abuziv al prețurilor cu amănuntul propriu-zise, ci cu raportul dintre aceste prețuri și prețurile prestațiilor intermediare.

154 În plus, reclamanta pretinde că această constatare a unui efect de foarfecă tarifară are la bază mai multe erori privind metoda utilizată.

155 În primul rând, reclamanta arată că, în ceea ce privește prețurile cu amănuntul, Comisia a ținut seama numai de veniturile aferente punerii de linii telefonice la dispoziția abonaților. Pentru a putea constata un efect de foarfecă și având în vedere delimitarea clară a pieței menționată în decizia atacată, Comisia ar fi trebuit să țină seama de veniturile suplimentare ale concurenților reclamantei, aferente serviciilor de conectare și serviciilor cu valoare adăugată (a se vedea în acest sens Hotărârea

Tribunalului din 6 iunie 2002, Airtours/Comisia, T-342/99, Rec., p. II-2585, punctul 276). Ar fi vorba despre veniturile generate de apelurile locale sau interurbane, de încheierea și de stabilirea apelurilor, precum și de alte servicii cu valoare adăugată. Deși Comisia a constatat că „prestarea mai multor servicii de telecomunicații către abonați este subordonată conectărilor la rețeaua de telefonie fixă" și că aceste servicii permit obținerea unor venituri suplimentare considerabile [considerentul (205) al deciziei atacate], aceasta ar fi refuzat totuși, în mod contradictoriu, să ia în considerare tarifele respectivelor servicii de telecomunicații în analiza sa privind efectul de foarfecă tarifară. Totuși, din punct de vedere economic, o asemenea luare în considerare s-ar impune în vederea aprecierii posibilității efective de intrare pe piață a unui concurent al reclamantei.

156 Astfel, în primul rând, reclamanta subliniază că, atât pentru comunicațiile locale, cât și pentru comunicațiile interurbane și internaționale, concurenții acesteia nu sunt obligați să le ofere clienților lor serviciile de „preselectare" (selectare permanentă a operatorului) și „call-by-call" (selectare a operatorului de la caz la caz). Așadar, concurenții puteau prevedea volumul veniturilor în materie de comunicații telefonice cu o certitudine mult mai mare decât reclamanta. În replică, reclamanta insistă asupra faptului că, în ceea ce privește apelurile interurbane, avea deja obligația, din 1998, să permită „preselectarea" și serviciul „call-by-call" [denumite mai jos împreună „(pre-)selectare"].

157 În plus, reclamanta subliniază, în replică, faptul că (pre-)selectarea operatorului nu este exclusă în mod absolut pentru clienții concurenților acesteia. Totuși, aproape toți concurenții reclamantei ar folosi posibilitatea, de care reclamanta nu dispune, de a exclude (pre-)selectarea, întrucât această excludere le-ar fi benefică. Concurenții reclamantei și-ar asigura astfel venituri sigure aflate în legătură cu comunicațiile telefonice datorită excluderii voluntare a (pre-)selectării operatorului. De altfel, niciuna dintre autoarele plângerilor din procedura administrativă nu ar fi considerat că oferta sa este mai puțin atrăgătoare din cauza excluderii (pre-)selectării și că, în compensație, trebuie oferit un tarif de conectare mai scăzut. În plus, aproape toate tarifele lor pentru comunicații ar fi superioare costurilor de stabilire a comunicării.

158 În al doilea rând, reclamanta susține că, pe baza accesului neîngrădit la bucla locală, concurenții acesteia ar putea oferi produse inovatoare, pe care nici reclamanta nu le oferă. Prin urmare, Comisia ar fi trebuit așadar să țină seama, în calculul efectului de foarfecă, de veniturile suplimentare pe care le generează astfel de produse.

159 În al treilea rând, reclamanta arată că tarifele sale pentru serviciile de acces pentru abonați (taxele inițiale și abonamentele lunare) nu pot fi izolate de tarifele comunicațiilor. Într-adevăr, concurența privind serviciile de telecomunicații s-ar exercita în funcție de pachetele de servicii. Reclamanta se referă în acest sens la un studiu de piață. Astfel, întreprinderile de telecomunicații ar oferi o serie de variante de conexiuni și de opțiuni de comunicații care ar fi comercializate sub formă de produs global. Ar fi vorba despre oferte tarifare mixte, în care abonamentele lunare crescătoare corespund unor tarife descrescătoare pentru comunicații. Analizând, în decizia din 29 aprilie 2003, problema dacă tarifele reclamantei determină un efect de foarfecă ce denaturează concurența, RegTP ar fi considerat ca fiind concludent și faptul că există posibilitatea pentru concurenții reclamantei să obțină venituri suplimentare pe baza serviciilor de comunicații. Explicații identice sau similare s-ar găsi și în alte decizii pronunțate de către RegTP între 1999 și 2003 și citate la punctul 78 de mai sus. Reclamanta se referă în plus la practica Federal Communications Commission (FCC) din Statele Unite ale Americii și a Office of Telecommunications (Oftel) britanic, precum și la punctul de vedere exprimat de guvernul german în observațiile din 8 iunie 2000 în cadrul procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, care ar confirma poziția potrivit căreia, în analiza efectului de foarfecă tarifară, trebuie luate în considerare și celelalte venituri de care pot dispune concurenții.

160 În replică, reclamanta adaugă că o analiză a efectului de foarfecă trebuie efectuată pornind de la diferite niveluri de complexitate, atunci când o prestație intermediară servește drept bază pentru diferite servicii furnizate abonaților. Astfel, la fiecare nivel, trebuie luate în considerare numai costurile prestațiilor intermediare care sunt legate exclusiv de produsul final corespunzător sau de grupul de produse finale avut în vedere. Prin urmare, dacă fabricarea produsului final PF1 necesită produsele

intermediare PI1 și PI2, dar dacă, în același timp, respectivul produs PI2 constituie, împreună cu PI3, baza pentru realizarea produsului final PF2, există efect de foarfecă tarifară atunci când fie prețul PF1 sau, respectiv, al PF2 este inferior prețului PI1 sau prețului PI3, fie suma prețurilor PFl și PF2 este inferioară sumei prețurilor PI1, PI2 și PI3. Totuși, prețul PI2 nu ar trebui luat în considerare pentru a verifica existența unui efect de foarfecă tarifară la primul nivel de reunire. Analiza ar trebui efectuată la un nivel superior de reunire dacă produsele PFI și PF2 alcătuiesc un întreg din punctul de vedere al clientului sau atunci când produsele PF1 și PF2 sunt grupate din motive tehnice sau juridice (prin produsul intermediar PI2), astfel încât întreprinderea în poziție dominantă ar pierde în mod obligatoriu veniturile aferente celor două produse finale PF1 și PF2 la transferul produsului intermediar PI2. Accesul neîngrădit la bucla locală ar constitui un produs intermediar pentru cel puțin două produse finale, și anume comunicațiile și conexiunile, care constituie un „cluster" pentru clienți. Costurile produsului intermediar nu ar trebui imputate numai unuia dintre cele două produse finale, ci ambelor produse finale. În consecință, în cadrul analizei efectului de foarfecă, tarifele pentru închirierea de linii abonaților, precum și cele pentru comunicațiile și serviciile cu valoare adăugată ar trebui comparate cu cheltuielile aferente acestei oferte globale de servicii.

161 Reclamanta contestă, în plus, argumentele Comisiei întemeiate pe principiul restructurării tarifare [considerentele (120)-(123) ale deciziei atacate]. Astfel, potrivit reclamantei, restructurarea tarifară având ca obiect reducerea deficitului de conexiuni, existent în mod tradițional în cea mai mare parte a statelor membre ca urmare a unei creșteri a tarifelor de conectare și a unei diminuări, în același timp, a tarifelor pentru comunicație, ar privi numai operatorii tradiționali. În schimb, analiza efectului de foarfecă ar privi intrarea pe piață a unor concurenți ai reclamantei. În cadrul articolului 82 CE, este important să se cunoască, ținând seama de situația reală a pieței, numai în ce măsură concurenții au posibilitatea să furnizeze fără obstacole servicii către abonați pe baza tarifelor practicate de reclamantă pentru prestațiile intermediare. În acest scop, reclamanta amintește că nu există o obligație pentru concurenții acesteia în sensul de a oferi (pre-)selectarea. Cadrul juridic ar permite astfel concurenților reclamantei să beneficieze de venituri garantate juridic, datorită serviciilor de comunicații, în mod complet independent de restructurarea tarifară. Reclamanta insistă mai mult asupra faptului că este supusă reglementării RegTP, care urmărește realizarea unei restructurări tarifare progresive.

162 În al doilea rând, reclamanta arată că metoda utilizată de către Comisie în scopul de a constata un efect de foarfecă este eronată, întrucât se întemeiază pe ipoteza potrivit căreia ar trebui să fie posibil pentru concurenții acesteia să reproducă în întregime structura clientelei sale [considerentele (120)-(127) ale deciziei atacate]. Totuși, niciun concurent nu ar avea interesul de a reproduce această structură a clientelei caracterizată, ca urmare a obligației de furnizare de servicii universale, de o parte extrem de numeroasă și puțin rentabilă de abonați cu venituri mici care beneficiază de linii analogice, care nu generează decât cifre de afaceri scăzute și care nu sunt pregătiți pentru a trece la conexiuni de valoare mai mare. Împrejurarea că, în privința concurenților reclamantei, segmentul liniilor analogice a scăzut de la 21 % la 10 % între 1999 și 2002 [considerentul (182) al deciziei atacate] s-ar explica prin faptul că acești clienți ai concurenților reclamantei ar fi trecut în număr din ce în ce mai mare la conexiuni cu valoare adăugată mai ridicată.

163 Reclamanta afirmă că, spre deosebire de cele susținute de Comisie [considerentul (133) al deciziei atacate], în sectoarele cele mai rentabile ale pieței care prezintă interes pentru concurenții reclamantei (conexiuni ISDN și conexiuni ADSL pe linii analogice sau pe linii ISDN), nu există un efect de foarfecă. Atât tarifele proprii, cât și cele ale concurenților reclamantei pentru liniile segmentelor cu valoare adăugată mare ar fi suficiente pentru acoperirea costurilor.

164 În al treilea rând, reclamanta critică faptul că, în calculul prețului prestațiilor intermediare, Comisia ia în considerare taxele de reziliere. Rezilierea unei linii de abonat de către un concurent al reclamantei ar conduce la lucrări de conectare pentru restituirea către reclamantă a liniei de abonat închiriate și, în același timp, la operațiuni administrative, care nu ar fi necesare în cazul rezilierii de către un abonat atunci când însăși reclamanta folosește, la rândul său, o linie de abonat. Ar fi vorba despre costuri de ineficacitate specifice, generate de intrarea pe piață, care, prin ipoteză, nu sunt incidente în cazul operatorului tradițional în poziție dominantă. La analiza efectului de foarfecă ar trebui ignorate asemenea costuri generate numai de activități tehnice sau administrative, aflate în legătură cu intrarea pe o piață. Într-adevăr, articolul 82 CE nu ar obliga o întreprindere în poziție dominantă să elimine toate barierele în calea intrării pe piață, ci ar interzice crearea de bariere artificiale în calea intrării pe piață.

165 Comisia și intervenientele I și II solicită respingerea celui de al doilea aspect al primului motiv.

b) Aprecierea Tribunalului

i) Cu privire la problema dacă, în decizia atacată, Comisia ar fi trebuit să demonstreze că prețurile cu amănuntul ale reclamantei erau abuzive prin ele însele

166 În speță, trebuie constatat că, potrivit deciziei atacate [considerentul (201)], „[a]buzul săvârșit de [reclamantă] constă în impunerea de prețuri inechitabile sub forma unui efect de foarfecă în dezavantajul concurenților săi". Comisia consideră, într-adevăr, că există „un efect de foarfecă abuziv atunci când diferența dintre prețurile cu amănuntul ale unei întreprinderi care domină piața și tariful prestațiilor intermediare pentru prestații comparabile ale concurenților săi este fie negativ, fie insuficient pentru a acoperi costurile specifice ale produselor operatorului dominant pentru prestarea propriilor sale servicii către abonați pe piața din aval" [considerentul (107) al deciziei atacate].

167 Desigur, în decizia atacată, Comisia stabilește numai existența marjei de manevră de care dispunea reclamanta pentru modificarea prețurilor sale cu amănuntul. Totuși, caracterul abuziv al comportamentului reclamantei este legat de caracterul inechitabil al diferenței dintre prețurile pentru prestațiile intermediare și prețurile cu amănuntul, care se concretizează sub forma unui efect de foarfecă tarifară. Prin urmare, dat fiind abuzul constatat în decizia atacată, Comisia nu era obligată să demonstreze în decizia atacată că prețurile cu amănuntul ale reclamantei ar fi fost abuzive prin ele însele.

168 Prin urmare, trebuie respins argumentul reclamantei potrivit căruia caracterul abuziv al unui efect de foarfecă nu ar putea rezulta decât din caracterul abuziv al prețurilor sale cu amănuntul.

ii) Cu privire la metoda utilizată de către Comisie pentru calculul efectului de foarfecă

Decizia atacată

169 În considerentele (106)-(139) ale deciziei atacate, Comisia prezintă metoda pe care a urmat-o pentru a calcula efectul de foarfecă.

170 Aceasta subliniază mai întâi că determinarea efectului de foarfecă abuziv se întemeiază pe comparația dintre „prețurile cu amănuntul ale unei întreprinderi care domină piața și tariful prestațiilor intermediare pentru prestații comparabile cu concurenții săi” [considerentul (107) al deciziei atacate].

171 Comisia adaugă că, „pentru determinarea unui efect de foarfecă, este indispensabilă posibilitatea de a compara prestații intermediare și servicii de acces către abonați” [considerentul (109) al deciziei atacate]. Potrivit Comisiei, „dat fiind că, în mod similar operatorului tradițional, concurenții furnizează în general abonaților toate tipurile de servicii”, trebuie „determinat dacă serviciile către abonați și prestațiile intermediare ale operatorului tradițional sunt comparabile până la împrejurarea de a prezenta caracteristici tehnice identice sau cel puțin analoge și de a permite prestarea de servicii identice sau asemănătoare” [considerentul (109) al deciziei atacate].

172 Comisia constată că tarifele prestațiilor intermediare pentru acces neîngrădit la bucla locală sunt perfect comparabile cu prețurile cu amănuntul, accesul la prestații intermediare dând concurenților reclamantei posibilitatea de a oferi abonaților lor o gamă variată de servicii de acces, și anume accesul în bandă îngustă analogică, accesul în bandă îngustă digitală (ISDN) și accesul în bandă largă sub formă de servicii ADSL [considerentele (110) și (112) ale deciziei atacate].

173 Potrivit Comisiei, există un efect de foarfecă abuziv dacă diferența dintre prețurile cu amănuntul ale unei întreprinderi care domină piața și tarifele prestațiilor intermediare pentru prestații comparabile cu concurenții săi „este fie negativă, fie insuficientă pentru a acoperi costurile specifice ale produselor operatorului dominant pentru prestarea propriilor sale servicii către abonații de pe piața din aval" [considerentul (107) al deciziei atacate]. Comisia se bazează astfel pe tarifele și pe costurile reclamantei în scopul de a aprecia dacă practicile tarifare ale acesteia din urmă sunt abuzive.

174 Pentru a stabili dacă diferența dintre prețurile cu amănuntul ale reclamantei și prețurile prestațiilor sale intermediare conduce la un efect de foarfecă abuziv, Comisia compară prețul unei singure prestații intermediare (accesul la bucla locală) cu prețul unei pluralități de servicii către abonați (acces în variantele analogice, ISDN și ASDL) [considerentul (113) al deciziei atacate].

175 La nivelul prețurilor cu amănuntul, Comisia nu ia în considerare veniturile aferente comunicațiilor telefonice. Aceasta se limitează la analiza tarifelor serviciilor de acces la rețea, pe care le compară cu tarifele prestațiilor intermediare [considerentul (119) al deciziei atacate].

176 Întrucât RegTP a stabilit tarife uniforme pentru prestațiile intermediare, independent de natura serviciilor din aval pe care le oferă concurenții datorită accesului la bucla locală oferit de reclamantă [considerentul (113) al deciziei atacate], în opinia

Comisiei trebuie comparate tarifele pentru prestațiile intermediare cu tarifele medii pentru toate liniile de abonat, ținând seama de variantele de servicii de acces comercializate efectiv de reclamantă și de prețul acestor linii [considerentul (116) al deciziei atacate].

177 Trebuie de asemenea amintit că prețurile cu amănuntul (pentru fiecare variantă oferită de reclamantă) și prețurile prestațiilor intermediare cuprind două elemente, și anume o taxă inițială și un abonament lunar [considerentele (142) și (149) ale deciziei atacate].

178 Pentru a calcula „prețul lunar" al taxelor inițiale, acestea au fost împărțite la *[confidențial]*, număr care corespunde duratei medii (exprimată în luni) de păstrare a unei linii telefonice de către abonați [considerentele (148) și (151) ale deciziei atacate].

179 Astfel, prețul cu amănuntul lunar mediu total este reprezentat de suma dintre prețul abonamentului lunar mediu (ținând seama de toate serviciile de acces către abonați) și taxele inițiale medii (ținând seama de toate serviciile de acces către abonați și de durata medie a unui abonament) [considerentul (148) al deciziei atacate].

180 Prețul lunar mediu total al prestațiilor intermediare este reprezentat de suma dintre prețul abonamentului lunar și prețul taxelor inițiale medii (ținând seama de durata medie a unui abonament) [considerentul (151) al deciziei atacate]. Potrivit Comisiei, taxele inițiale pentru prestațiile intermediare includ și taxele de reziliere. Comisia amintește că „[t]axele de reziliere sunt percepute pentru reconectarea unei linii neîngrădite la rețeaua [reclamantei] și sunt facturate numai concurenților care beneficiază de prestații intermediare" și adaugă că, „[a]lături de taxa de instalare, acestea

constituie taxa inițială integrală pe care concurenții [reclamantei] trebuie să o plătească pentru prestațiile intermediare" [considerentul (151) al deciziei atacate].

181 Pe baza unui astfel de calcul al prețurilor lunare, Comisia constată că, în perioada 1998-2001, diferența dintre prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul ale reclamantei era negativă [considerentul (153) al deciziei atacate]. Potrivit Comisiei, ca urmare a acestei constatări, nu este necesar „să se stabilească dacă această diferență era suficientă pentru a acoperi costurile specifice din aval [suportate] de [reclamantă] în relațiile cu abonații săi" [considerentul (153) al deciziei atacate]. În schimb, întrucât după anul 2002 diferența era pozitivă, Comisia a calculat „costurile specifice [furnizării de servicii către abonați] suportate de [reclamantă] pentru a determina dacă această marjă pozitivă [era] suficientă pentru ca [reclamanta] să acopere [a]ceste costuri specifice" [considerentul (154) al deciziei atacate].

182 Comisia concluzionează că, la momentul adoptării deciziei atacate, exista în continuare efectul de foarfecă pentru accesul la bucla locală [considerentul (161) al deciziei atacate], în măsura în care costurile specifice ale reclamantei pentru furnizarea serviciilor către abonați rămâneau superioare marjei pozitive dintre prețurile cu amănuntul și prețurile prestațiilor intermediare [considerentul (160) al deciziei atacate].

Legalitatea metodei utilizate de către Comisie

— Observații introductive

183 Trebuie amintit că reclamanta formulează trei critici în raport cu metoda utilizată pentru calcularea efectului de foarfecă. În primul rând, reclamanta arată că, în ceea

ce privește prețurile cu amănuntul, Comisia nu ar fi trebuit să ia în considerare numai veniturile aferente punerii de linii telefonice la dispoziția abonaților, ci ar fi trebuit să țină seama și de veniturile provenite din alte servicii, de exemplu, serviciile de comunicații. În al doilea rând, reclamanta critică metoda utilizată de către Comisie pentru a demonstra existența unui efect de foarfecă pe baza ipotezei potrivit căreia concurenții reclamantei ar avea interesul de a reproduce integral structura clientelei acesteia. În al treilea rând, metoda utilizată ar fi eronată întrucât Comisia ar crește artificial prețurile prestațiilor intermediare prin luarea în considerare a taxei de reziliere în calculul acestora.

184 Diferitele argumente formulate în cadrul primelor două critici se raportează în totalitate la una sau la cealaltă dintre cele două caracteristici esențiale ale metodei utilizate de către Comisie. Prima critică privește calculul efectului de foarfecă pe baza tarifelor și a costurilor întreprinderii integrate vertical care deține o poziție dominantă, făcând abstracție de poziția specifică a concurenților pe piață. A doua critică privește luarea în considerare a veniturilor tuturor serviciilor de acces, cu excluderea veniturilor aferente altor servicii care pot fi furnizate prin intermediul accesului la rețeaua fixă.

185 Înainte de a analiza aceste diferite motive și argumente, trebuie amintit că, deși în general instanța comunitară exercită controlul integral al îndeplinirii condițiilor de aplicare a dispozițiilor din Tratatul CE privind concurența, controlul exercitat de aceasta cu privire la aprecierile economice complexe realizate de Comisie se limitează în mod obligatoriu la verificarea respectării regulilor de procedură și de motivare, a exactității stabilirii faptelor, precum și a absenței oricărei erori vădite în aprecierea faptelor, precum și a oricărui abuz de putere (Hotărârea Curții din 11 iulie 1985, Remia și alții/Comisia, 42/84, Rec., p. 2545, punctul 34, Hotărârea Curții din 17 noiembrie 1987, BAT și Reynolds/Comisia, 142/84 și 156/84, Rec., p. 4487, punctul 62, și Hotărârea Curții din 2 octombrie 2003, Thyssen Stahl/Comisia, C-194/99 P, Rec., p. I-10821, punctul 78).

— Cu privire la pretinsa nelegalitate a metodei de calcul al efectului de foarfecă pe baza tarifelor și a costurilor întreprinderii integrate vertical care deține o poziție dominantă, făcând abstracție de poziția specifică a concurenților pe piață

186 Mai întâi, trebuie amintit că, în decizia atacată, Comisia a analizat dacă practicile tarifare ale întreprinderii dominante riscau să elimine de pe piață un operator economic la fel de performant ca întreprinderea dominantă. Așadar, în scopul de a aprecia dacă practicile tarifare ale reclamantei erau abuzive, Comisia s-a întemeiat numai pe tarifele și pe costurile reclamantei, nu și pe situația specifică a concurenților actuali sau potențiali ai reclamantei.

187 Într-adevăr, potrivit Comisiei, „se poate concluziona în sensul existenței unui efect de foarfecă abuziv atunci când diferența dintre prețurile cu amănuntul ale unei întreprinderi care domină piața și tariful prestațiilor intermediare pentru prestații comparabile cu concurenții săi este fie negativă, fie insuficientă pentru a acoperi costurile specifice ale produselor operatorului dominant pentru prestarea proprii-lor sale servicii către abonați pe piața din aval” [considerentul (107) al deciziei atacate]. În speță, efectul de foarfecă ar fi abuziv, întrucât reclamanta însăși „nu ar fi fost în măsură […] să își ofere serviciile către abonați altfel decât în pierdere, dacă ar fi fost obligată să plătească, sub formă de transfer între societăți, tariful de acces la prestațiile intermediare interne pentru serviciile sale către abonați” [considerentul (140) al deciziei atacate]. În asemenea condiții, „concurenții [care] sunt la fel de performanți” precum reclamanta pot „oferi serviciile de conectare a abonaților la un preț competitiv numai dacă pot să îl compenseze din altă parte” [considerentul (141) al deciziei atacate; a se vedea de asemenea considerentul (108) al deciziei atacate].

188 În continuare, trebuie constatat că, deși, până în prezent, instanța nu s-a pronunțat în mod explicit cu privire la metoda care trebuie aplicată pentru a determina existența unui efect de foarfecă tarifară, reiese totuși cu claritate din jurisprudență că acest caracter abuziv al practicilor tarifare ale unei întreprinderi dominante este în

principiu determinat prin referire la propria sa situație și, în consecință, prin referire la propriile sale tarife și costuri, iar nu prin referire la situația concurenților actuali sau potențiali.

189 Astfel, în Hotărârea din 3 iulie 1991, AKZO/Comisia (C-62/86, Rec., p. I-3359, punctul 74), pentru a evalua dacă practicile tarifare ale AKZO erau abuzive, Curtea a luat în considerare numai tarifele și costurile întreprinderii dominante. Așadar, Curtea nu a reținut abordarea avocatului general Lenz potrivit căreia era „necesar să se analizeze structura costurilor fiecăreia dintre cele trei întreprinderi (respectiv AKZO și cei doi concurenți ai acesteia) care dețin monopolul ofertei, astfel încât să se poată crea o imagine exactă a nivelului de preț justificat efectiv din punct de vedere economic" (punctul 34 din concluzii).

190 Urmând o abordare similară, în Hotărârea din 30 noiembrie 2000, Industrie des poudres sphériques/Comisia (T-5/97, Rec., p. II-3755), Tribunalul a decis că împrejurarea în care reclamanta, care denunțase o pretinsă practică cu efect de foarfecă tarifară, „nu are posibilitatea, după toate aparențele datorată costurilor sale de transformare mai ridicate, să rămână pe o poziție concurențială în cadrul vânzării produsului derivat, nu poate să justifice calificarea drep abuzive a practicilor în materie de prețuri ale [societății dominante]"(punctul 179).

191 În sfârșit, în Decizia 88/518/CEE din 18 iulie 1988 privind o procedură de aplicare a articolului [82 CE] (IV/30.178 — Napier Brown — British Sugar (JO L 284, p. 41, denumită în continuare „Decizia Napier Brown/British Sugar"), Comisia a considerat de asemenea că efectul de foarfecă trebuia calculat pe baza tarifelor și a costurilor operatorului integrat vertical care deține o poziție dominantă [considerentul (66)]. Aceasta constată că „[m]enținerea, de către o întreprindere dominantă, care este dominantă atât pe piața materiei prime, cât și pe piața unui produs derivat, a unei marje între prețul pe care îl facturează pentru materia primă întreprinderilor concurente de pe piața produsului derivat, [pe de o parte], și prețul pe care îl factu-

reazã pentru produsul derivat, [pe de altã parte], prea redusã pentru a reflecta costul transformãrii pentru întreprinderea dominantã însãși (în speță, marja menținutã de British Sugar între prețul zahărului său industrial și prețul cu amănuntul al zahărului, în raport cu propriile sale costuri de reambalare), având drept efect restrângerea concurenței privind produsul derivat, constituie un abuz de poziție dominantă" [considerentul (66)].

192 Trebuie adăugat că orice altă abordare ar risca să încalce principiul general al securității juridice. Într-adevăr, dacă legalitatea practicilor tarifare ale unei întreprinderi dominante ar depinde de situația specifică a întreprinderilor concurente, în special din perspectiva structurii costurilor acestora, care reprezintă date în general necunoscute întreprinderii dominante, aceasta din urmă nu ar fi în măsură să aprecieze legalitatea propriilor sale comportamente.

193 Așadar, în mod întemeiat, Comisia și-a fundamentat analiza privind caracterul abuziv al practicilor tarifare ale reclamantei numai prin referire la situația specifică a reclamantei și, în consecință, prin referire la tarifele și la costurile acesteia.

194 Întrucât trebuie analizat dacă reclamanta însăși sau o întreprindere la fel de eficientă ca aceasta ar fi fost în măsură să își ofere serviciile către abonați, fără a fi în pierdere, dacă ar fi fost obligată în prealabil să achite, sub forma unui transfer între societăți, astfel de tarife aferente unor prestații intermediare interne, nu poate fi admis argumentul reclamantei potrivit căruia concurenții nu urmăresc să reproducă structura clientelei acesteia și pot obține venituri suplimentare provenite din produse inovatoare pe care numai aceștia le oferă pe piață și în legătură cu care reclamanta nu oferă, de altfel, nicio precizare. Pentru aceleași motive, nu poate fi admis nici argumentul potrivit căruia concurenții pot exclude posibilitatea de (pre-)selectare.

— Cu privire la critica întemeiată pe faptul că au fost luate în considerare de către Comisie numai veniturile tuturor serviciilor de acces, cu excluderea veniturilor altor servicii, în special a veniturilor aferente comunicațiilor

195 În primul rând, trebuie analizat dacă, în vederea calculării efectului de foarfecă tarifară, Comisia avea temeiul legal să ia în considerare numai veniturile aferente serviciilor de acces ale reclamantei, cu excluderea veniturilor altor servicii, precum serviciile de comunicații.

196 Trebuie amintit mai întâi faptul că acest cadru juridic comunitar adoptat după 1990 urmărește crearea condițiilor pentru a permite o concurență efectivă pe piața telecomunicațiilor. Astfel, Directiva 96/19/CE a Comisiei din 13 martie 1996 de modificare a Directivei 90/388/CEE în ceea ce privește punerea în aplicare a deplinei concurențe pe piețele de telecomunicații (JO L 74, p. 13), care face distincție, în ceea ce privește structura tarifelor operatorilor tradiționali, între taxa inițială de conectare, abonamentul lunar și tarifele locale, naționale și internaționale, urmărește realizarea unei reechilibrări tarifare între aceste diferite elemente în funcție de costurile reale, în scopul de a permite exercitarea unei depline concurențe pe piața telecomunicațiilor. Concret, această operațiune trebuia să se realizeze printr-o reducere a tarifelor comunicațiilor naționale și internaționale și printr-o majorare a taxei de conectare, a abonamentului lunar și a prețului comunicațiilor locale (Concluziile avocatului general Léger în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Comisia/Spania, C-500/01, Rec., p. I-604, I-583, punctul 7). Statele membre erau obligate să desființeze obstacolele în calea reechilibrării tarifare cât mai repede cu putință, ulterior intrării în vigoare a Directivei 96/19, până cel târziu la 1 ianuarie 1998 (Hotărârea Comisia/Spania, citată anterior, punctul 32).

197 Astfel cum subliniază în mod întemeiat Comisia în considerentul (120) al deciziei atacate, „[l]uarea în considerare separată a prețului de acces și a prețului comunicațiilor este [așadar] cuprinsă deja în principiul restructurării tarifare prevăzute prin dreptul comunitar”.

198 În continuare, trebuie amintit că, prin Decizia nr. 223a a BMPT, începând cu luna iunie 1997, reclamanta a fost obligată să acorde concurenților acesteia un acces neîngrădit total la bucla locală. Or, un sistem de concurență nedenaturată între reclamantă și concurenții acesteia poate fi garantat numai dacă este asigurată egalitatea șanselor între operatori economici diferiți (Hotărârea Curții din 22 mai 2003, Connect Austria, C-462/99, Rec., p. I-5197, punctul 83, și Hotărârea Curții din 20 octombrie 2005, ISIS Multimedia și Firma O2, C-327/03 și C-328/03, Rec., p. I-8877, punctul 39).

199 Deși se poate admite, din punctul de vedere al abonatului, că serviciile de acces și de comunicații constituie un tot unitar, totuși, pentru concurenții reclamantei, prestarea de servicii de comunicații către abonat prin intermediul rețelei fixe a reclamantei presupune accesul la bucla locală. Egalitatea șanselor dintre operatorul tradițional proprietar al rețelei fixe, precum reclamanta, pe de o parte, și concurenții acesteia, pe de altă parte, presupune, așadar, ca prețurile pentru serviciile de acces să fie stabilite la un nivel care să îi așeze pe concurenți pe o poziție de egalitate cu operatorul tradițional în ceea ce privește furnizarea de servicii de comunicații. Această egalitate a șanselor este asigurată numai dacă operatorul tradițional își stabilește prețurile cu amănuntul la un nivel care să permită concurenților – prezumați a fi la fel de performanți ca și operatorul tradițional – să preia totalitatea costurilor legate de prestația intermediară în prețurile lor cu amănuntul. Totuși, dacă operatorul tradițional nu respectă acest principiu, întreprinderile nou-intrate pe piață nu pot oferi servicii de acces abonaților lor decât în pierdere. În consecință, acestea ar fi constrânse să compenseze pierderile suferite la nivelul accesului la bucla locală prin creșterea tarifelor la nivelul comunicațiilor, ceea ce ar denatura de asemenea condițiile de concurență pe piața comunicațiilor.

200 Prin urmare, deși ar trebui să fie exact, astfel cum pretinde reclamanta, că, din punctul de vedere al abonatului, serviciile de acces și de comunicații constituie un „cluster”, Comisia a putut considera în mod întemeiat în considerentul (119) al deciziei atacate că, pentru a aprecia dacă practicile tarifare ale reclamantei denaturează concurența, trebuia analizată existența unui efect de foarfecă numai la nivelul serviciilor de acces, așadar, fără a include tarifele comunicațiilor în calculul său.

201 Pe de altă parte, calculul compensator dintre tarifele pentru acces și tarifele pentru comunicații la care face referire reclamanta confirmă deja faptul că reclamanta și concurenții acesteia nu se găsesc pe poziție de egalitate în ceea ce privește accesul la bucla locală, ceea ce constituie totuși condiția necesară a inexistenței denaturării concurenței pe piața comunicațiilor.

202 În orice caz, întrucât reclamanta și-a redus foarte mult prețurile pentru comunicații în perioada avută în vedere în decizia atacată (a se vedea punctul 19 de mai sus), nu s-ar putea exclude ipoteza potrivit căreia concurenții nu au avut nici măcar posibilitatea economică de a efectua compensarea sugerată de reclamantă. Într-adevăr, concurenții, care suportă deja un dezavantaj concurențial față de reclamantă la nivelul accesului la bucla locală, ar trebui să practice tarife pentru comunicații și mai scăzute decât reclamanta pentru a-i determina pe potențialii clienți să își rezilieze abonamentele la reclamantă în favoarea unui abonament încheiat cu aceștia.

203 Reiese din cele de mai sus că, pentru a calcula efectul de foarfecă tarifară, Comisia a luat în considerare în mod întemeiat numai veniturile aferente serviciilor de acces și a exclus veniturile aferente altor servicii, precum serviciile de comunicații.

204 În al doilea rând, cu privire la argumentul reclamantei potrivit căruia concurenții acesteia ar fi interesați numai de piețele cele mai rentabile, și anume, în speță, cea în bandă largă pe care nu ar exista niciun efect de foarfecă, astfel încât nu ar fi necesar să se țină seama de serviciile de acces analogic către abonați, pentru a calcula efectul de foarfecă, pe de o parte, trebuie amintit că, pentru concurenții reclamantei, accesul în bandă largă implică în mod obligatoriu accesul la liniile analogice sau ISDN (a se vedea punctul 148 de mai sus). Pe de altă parte, intervenienta I, concurent al reclamantei, arată că absența sa de pe piața serviciilor de acces analogic este consecința abuzului de poziție dominantă al reclamantei și nu este determinată de o alegere autonomă din partea sa. În orice caz, astfel cum s-a arătat la punctele 186-193 de

mai sus, caracterul abuziv al practicilor tarifare ale reclamantei trebuie apreciat prin referire la situația specifică a acesteia și, în consecință, prin referire la tarifele și la costurile sale. Aprecierea caracterului abuziv al practicilor tarifare ale reclamantei nu poate fi așadar influențată de eventuale preferințe pe care le-ar putea avea concurenții reclamantei pentru una sau pentru cealaltă dintre piețe.

205 Or, reclamanta oferă, la nivelul prestațiilor către abonați, servicii de acces analogic, ISDN și ADSL, toate corespunzând unui serviciu unic la nivelul prestațiilor intermediare.

206 În aceste condiții, Comisia a putut considera în mod întemeiat în decizia atacată [considerentul (111)] că, pentru a calcula efectul de foarfecă, trebuiau comparate prețul prestațiilor intermediare și media ponderată a prețurilor cu amănuntul pentru toate serviciile de acces, și anume accesul în bandă îngustă analogic, accesul în bandă îngustă digitală (ISDN) și accesul în bandă largă sub forma ADSL.

207 În consecință, prezenta critică nu poate fi admisă.

— Cu privire la critica întemeiată pe faptul că taxele de reziliere pentru prestațiile intermediare au fost incluse în calculul efectului de foarfecă

208 Astfel cum rezultă din decizia atacată [considerentele (18), (149) și (151)], în vederea calculului prețului total al prestațiilor intermediare ale reclamantei, Comisia a luat în considerare taxele de reziliere aferente unei linii. Aceasta explică, în acest sens, în decizia atacată [considerentul (151)] că „[t]axele de reziliere sunt percepute pentru

reconectarea unei linii neîngrădite la rețeaua [reclamantei] și sunt facturate numai concurenților care beneficiază de prestații intermediare" și că acestea constituie, „[î]mpreună cu taxa de instalare […], întreaga taxă inițială pe care concurenții [reclamantei] trebuie să o plătească pentru prestațiile intermediare".

209 În ceea ce privește argumentul reclamantei potrivit căruia taxele de reziliere nu pot fi considerate ca făcând parte din taxa inițială pentru prestațiile intermediare, trebuie subliniat că, anterior datei de 10 februarie 1999, însăși reclamanta includea taxe de reziliere în taxa de instalare a unei linii, pe care o factura concurenților acesteia. Într-adevăr, din considerentele (18), (22) și din tabelul 9 din decizia atacată, care nu au fost contestate de reclamantă, reiese că numai după 10 februarie 1999 a fost prevăzut un tarif separat pentru rezilierea unei linii, fiind urmat de o reducere concomitentă a taxei de instalare.

210 Trebuie arătat de asemenea că nu se contestă că abonatul mediu își păstrează linia telefonică pe o durată de *[confidențial]* de luni [decizia atacată, considerentul (148)]. Or, întrucât concurentul beneficiar al unor prestații intermediare datorează reclamantei taxe de reziliere, în cazul în care un abonat al celui dintâi reziliază contractul pentru servicii de acces, trebuie să se considere că, pentru concurenții reclamantei, taxele de reziliere fac parte din costul total aflat în legătură cu prestația intermediară, care va trebui reflectat în prețurile lor cu amănuntul.

211 În aceste condiții, în mod întemeiat Comisia a inclus taxele de reziliere în calculul prețului total al prestației intermediare în vederea calculării efectului de foarfecă.

212 În consecință, nici această critică nu este întemeiată.

213 Rezultă din toate cele de mai sus că al doilea aspect al primului motiv trebuie respins.

3. Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe o pretinsă eroare de calcul la constatarea efectului de foarfecă tarifară

a) Argumentele părților

214 Reclamanta arată că, în tabelul 11 din decizia atacată, Comisia a săvârșit o eroare de calcul al efectului de foarfecă. Tabelul, care prezintă costurile specifice ale produselor reclamantei pe anul 2001, ar include date privind anul 2002, preluate din tabelul 3 din decizia atacată, pentru conexiunile în bandă îngustă ISDN (T-ISDN) – cu excepția datelor privind conexiunile T-ISDN „multiposturi" standard și confort. În plus, datele privind conexiunile T-ISDN „multiposturi" standard și confort care figurează în tabelul 11 din decizia atacată nu ar corespunde niciuneia dintre datele care figurează în tabelele 3-7 din decizia atacată. Pentru a fi corectă, ponderarea costurilor specifice produselor din anul 2001 ar fi trebuit să fie întemeiată exclusiv pe numerele conexiunilor, menționate în tabelul 4 din decizia atacată și care privește anul 2001. Pe baza acestor date, costurile ponderate specifice produselor s-ar ridica numai la *[confidențial]* de euro, respectiv cu *[confidențial]* de euro mai puțin decât valoarea calculată de către Comisie. Efectul de foarfecă constatat de Comisie ar trebui redus cu aceeași valoare.

215 Comisia recunoaște eroarea de calcul identificată de reclamantă, care totuși nu ar afecta legalitatea deciziei atacate.

b) Aprecierea Tribunalului

216 Trebuie constatat că eroarea de calcul, admisă de Comisie în memoriul său în apărare, privește calculul costurilor specifice ale reclamantei aferente anului 2001.

217 Această eroare nu este totuși de natură a afecta legalitatea deciziei atacate.

218 Într-adevăr, în ceea ce privește anii 1998-2001, costurile specifice ale reclamantei nu au fost luate în considerare de către Comisie pentru a califica drept abuzivă politica de prețuri a acesteia. Într-adevăr, în decizia atacată [considerentul (153)], Comisia a dedus caracterul ilicit al politicii de prețuri a reclamantei din existența unei diferențe negative între prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul. Constatarea caracterului ilicit al comportamentului reclamantei în această perioadă nu este afectată în niciun mod de eroarea de calcul privind costurile specifice ale reclamantei aferente anului 2001.

219 În schimb, începând cu anul 2002, Comisia a calificat practicile tarifare ale reclamantei drept ilicite, întrucât costurile specifice ale reclamantei aflate în legătură cu serviciile de acces pentru abonați depășeau marja pozitivă dintre prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul ale reclamantei. Pentru efectuarea acestui ultim calcul, în decizia atacată [considerentele (159) și (160)] Comisia s-a întemeiat pe costurile specifice ale reclamantei pentru anul 2001.

220 Astfel, în tabelul 12 din decizia atacată, Comisia ajunge la următoarele concluzii cu privire la calculul efectului de foarfecă:

Tabelul 12

(în euro)

	mai 2002	iulie 2002	ianuarie 2003	februarie 2003	mai 2003
Diferența dintre prețurile cu amănuntul și prețurile prestațiilor intermediare	[confidențial]	[confidențial]	[confidențial]	[confidențial]	[confidențial]
Costuri specifice medii per linie	[confidențial]	[confidențial]	[confidențial]	[confidențial]	[confidențial]
Efect de foarfecă	[confidențial]	[confidențial]	[confidențial]	[confidențial]	[confidențial]

221 Trebuie subliniat că, în cadrul prezentului aspect, reclamanta nu contestă referirea la costurile sale specifice aferente anului 2001 [considerentul (159) al deciziei atacate] pentru calcularea efectului de foarfecă începând cu 1 ianuarie 2002. Reclamanta arată numai faptul că au fost calculate în mod eronat costurile sale specifice aferente anului 2001.

222 În cazul în care Comisia nu ar fi săvârșit eroarea de calcul criticată, costurile specifice aferente anului 2001 ar fi trebuit stabilite, după cum arată reclamanta, la *[confidențial]* de euro (a se vedea punctul 214 de mai sus). Totuși, chiar ținând seama de astfel de costuri specifice, neafectate de erori de calcul, ar exista întotdeauna un efect de foarfecă pe întreaga durată a încălcării avute în vedere în decizia atacată.

223 Întrucât, în decizia atacată [considerentele (163) și (201)], caracterul inechitabil, în sensul articolului 82 CE, al practicilor tarifare ale reclamantei este legat de însăși existența efectului de foarfecă, iar nu de amploarea acestuia, eroarea de calcul săvârșită de Comisie nu este de natură a afecta legalitatea deciziei atacate.

224 Prin urmare, al treilea aspect al prezentului motiv este neîntemeiat.

4. Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe inexistența unui efect asupra prețului produs de foarfeca tarifară constatată

a) Argumentele părților

225 În primul rând, reclamanta susține că efectul de foarfecă tarifară, rezultat din practica tarifară a unei întreprinderi dominante, nu constituie *per se* un abuz. Comisia ar fi trebuit, așadar, să analizeze efectele reale ale comportamentului incriminat, ceea ce totuși nu s-ar fi întâmplat în decizia atacată. Întrucât stabilirea tarifelor prestațiilor intermediare de către RegTP este realizată în funcție de costurile reclamantei, ar trebui detaliată dovada unui obstacol efectiv în calea concurenței.

226 Reclamanta amintește cele două componente ale noțiunii de abuz, și anume că recurgerea la mijloace diferite de cele care guvernează o concurență normală între produse și servicii pe baza prestațiilor operatorilor economici, caracterizează comportamentele imputate și că aceste comportamente constituie un obstacol efectiv în calea concurenței (Hotărârea Curții din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia,

85/76, Rec., p. 461, punctul 91). Instanța comunitară ar impune astfel dovada că acest comportament imputat constituie o barieră în calea intrării altor concurenți sau că servește la eliminarea concurenților deja prezenți pe piață. În sprijinul argumentelor invocate, reclamanta face trimitere la jurisprudența Curții (Hotărârea Curții AKZO/Comisia, punctul 189 de mai sus, punctul 72, Hotărârea Curții din 14 noiembrie 1996, Tetra Pak/Comisia, C-333/94 P, Rec., p. I-5951, punctul 41, și Hotărârea Curții din 16 martie 2000, Compagnie maritime belge transports și alții/Comisia, C-395/96 P și C-396/96 P, Rec., p. I-1365, punctele 111 și 119), precum și la practica decizională a Comisiei [considerentul (66) al Deciziei Napier Brown/British Sugar], a RegTP și a FCC. Numai în cazul excepțional al unei vânzări la un preț inferior mediei costurilor variabile, instanța comunitară ar fi considerat o practică tarifară drept un abuz *per se*.

227 În replică, reclamanta precizează că principiile elaborate de Curte în materia prețurilor de ruinare ar trebui să se aplice în cazul unui efect de foarfecă tarifară, atunci când prețul prestațiilor intermediare este stabilit de către o autoritate de reglementare. Comisia ar trebui, așadar, să dovedească faptul că efectul de foarfecă incriminat conduce la o atingere efectivă adusă concurenței. Întrucât tarifele prestațiilor intermediare sunt stabilite de către RegTP în funcție de costuri, această dovadă ar fi efectuată numai atunci când întreprinderea care domină piața, ulterior etapei de eliminare a concurenților, ar fi în măsură să compenseze pierderile pe care le-a suferit în această etapă de eliminare, ca urmare a politicii sale de prețuri mici, prin majorarea prețurilor sale cu amănuntul. Totuși, în speță, orice încercare a reclamantei în acest sens ar conduce imediat la revenirea pe piață a concurenților săi.

228 În al doilea rând, reclamanta contestă faptul că tarifele sale au constituit o barieră în calea intrării pe piață a concurenților săi sau că și-a eliminat concurenții de pe piață.

229 Pe de o parte, concurenții reclamantei ar avea posibilități reale de intrare pe piață. Reclamanta amintește în acest sens faptul că există posibilitatea pentru concurenți de a efectua subvenționări încrucișate între tarifele pentru comunicație și tarifele de conectare sau între tarifele variabile și tarifele fixe în scopul de a compensa

un eventual deficit de conexiuni. Posibilitatea concurenților reclamantei, de care aceasta nu dispune, în sensul excluderii (pre-)selectării pentru toate conexiunile (a se vedea punctul 156 de mai sus) ar permite concurenților să își calculeze cu mult mai multă precizie decât reclamanta veniturile provenite din tarifele de comunicații. Concurenții reclamantei ar realiza astfel o cifră de afaceri din tarifele pentru comunicație per conexiune net superioară celei a reclamantei și, în plus, foarte previzibilă. Răspunsurile concurenților reclamantei la solicitarea de informații din 19 ianuarie 2000, precum și decizia RegTP din 29 aprilie 2003 ar confirma că este posibil ca acești concurenți să realizeze o subvenționare încrucișată între tarifele de conectare și tarifele pentru comunicație. Reclamanta se referă din nou la observațiile sale din 29 iulie 2002 referitoare la comunicarea privind obiecțiunile și la documentele citate în aceste observații. În sfârșit, din studii efectuate de reclamantă ar rezulta că toți concurenții au putut realiza marje pozitive în raport cu costurile directe datorită unei subvenționări încrucișate între tarifele fixe și tarifele variabile ale acestora pentru fiecare tip de conexiune și, prin urmare, și pentru liniile analogice.

230 Pe de altă parte, din momentul liberalizării pieței germane a telecomunicațiilor, numeroși concurenți ar fi reușit să dețină cote de piață considerabile în zonele cu concentrări urbane. Reclamanta face referire în acest sens la societatea KomTel care, potrivit propriilor sale declarații dintr-un comunicat de presă din 31 mai 2002, ar fi atins o cotă de piață a conexiunilor din Flensburg de 43 %. În alte zone cu deservire locală, potrivit calculelor reclamantei pe baza liniilor închiriate de reclamantă concurenților, cotele de piață ale celorlalți furnizori s-ar situa, de exemplu, la *[confidențial]*. Astfel, după 1998, reclamanta ar fi pierdut *[confidențial]* abonați în favoarea concurenților. Odată realizată o intrare pe o piață locală, crearea unei infrastructuri proprii de către concurent ar deveni rentabilă economic. Intrarea pe piață ar trebui să înceapă, în mod firesc, cu clienți profitabili, pentru a dobândi în continuare noi grupuri de clienți pe baza profiturilor astfel realizate (scrisoarea adresată de întreprinderea Colt, concurentă a reclamantei, către aceasta din urmă, din data de 15 octombrie 2002). Același lucru ar fi aplicabil și în cazul regiunilor cu o mare concentrare urbană folosite drept trambuline pentru concurența la nivel regional. În orice caz, în Germania, concurența ar fi evoluat în mod mai favorabil decât în celelalte state membre. Astfel, la nivelul Comunității, un total de peste 81 % din zonele cu acces neîngrădit la bucla locală ar aparține reclamantei.

231 În replică, reclamanta precizează că întreprinderile Colt și Arcor sunt de acum prezente la nivel național și că EWE TEL este prezentă în zone extinse din Germania de Nord, în calitate de furnizori de linii telefonice. Comisia nu ar fi făcut în niciun mod dovada legăturii de cauzalitate dintre pretinsul efect de foarfecă tarifară și pretinsa lentoare a evoluției concurenței. Efectul de foarfecă nu ar putea sta la originea locului pe care îl ocupă reclamanta pe segmentul de piață al conexiunilor în bandă largă, întrucât pe acel segment de piață nu ar exista niciun efect de foarfecă tarifară.

232 Comisia și intervenientele I și II solicită respingerea prezentului aspect.

b) Aprecierea Tribunalului

233 Trebuie amintit că noțiunea de folosire în mod abuziv este o noțiune obiectivă care vizează comportamentele unei întreprinderi în poziție dominantă care sunt de natură să influențeze structura unei piețe unde gradul de concurență este deja redus tocmai din cauza prezenței unei întreprinderi ce ocupă o asemenea poziție și care, prin recurgerea la mijloace diferite de cele care guvernează o concurență normală între produse și servicii pe baza prestațiilor operatorilor economici, au ca efect crearea de obstacole în calea menținerii gradului de concurență existent încă pe piață sau în calea dezvoltării acestei concurențe (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 226 de mai sus, punctul 91, și Hotărârea AKZO/Comisia, punctul 189 de mai sus, punctul 69, Ordonanța Curții din 23 februarie 2006, Piau/Comisia, C-171/05 P, nepublicată în Recueil, Rec., 2006, p. I-37*, punctul 37, Hotărârea Irish Sugar/Comisia, punctul 122 de mai sus, punctul 111).

234 Potrivit Comisiei, practicile tarifare ale reclamantei au restrâns concurența pe piața serviciilor de acces către abonați. În decizia atacată [considerentele (179) și (180)], Comisia deduce această constatare chiar din existența efectului de foarfecă. Nu ar fi necesară nicio demonstrare a unui efect anticoncurențial, deși aceasta efectuează, în subsidiar, o asemenea analiză în considerentele (181)-(183) ale deciziei atacate.

235 Întrucât, până la intrarea unui prim concurent pe piața serviciilor de acces pentru abonați, în 1998, reclamanta deținea un monopol de fapt pe această piață cu amănuntul, efectul anticoncurențial pe care Comisia este obligată să îl demonstreze se raportează la obstacolele eventuale care au putut fi create de practicile tarifare ale reclamantei în calea dezvoltării concurenței pe această piață.

236 În această privință, trebuie amintit, pe de o parte, că reclamanta este proprietara rețelei telefonice fixe din Germania și, pe de altă parte, că nu s-a contestat, astfel cum arată Comisia în considerentele (83)-(91) ale deciziei atacate, că, la momentul adoptării respectivei decizii, în Germania nu exista nicio altă infrastructură care ar fi permis concurenților reclamantei să intre în mod viabil pe piața serviciilor de acces către abonați.

237 Având în vedere faptul că prestațiile intermediare reclamantei sunt astfel indispensabile pentru a permite unuia dintre concurenții acesteia să intre în concurență cu reclamanta pe piața din aval a serviciilor de acces pentru abonați, un efect de foarfecă dintre tarifele prestațiilor intermediare și tarifele cu amănuntul ale reclamantei va aduce atingere, în principiu, dezvoltării concurenței pe piețele din aval. Astfel, dacă prețurile cu amănuntul ale reclamantei sunt inferioare tarifelor prestațiilor sale intermediare sau dacă diferența dintre tarifele prestațiilor intermediare și tarifele cu amănuntul ale reclamantei este insuficientă pentru a permite unui operator la fel de eficient ca și aceasta să își acopere costurile specifice pentru furnizarea serviciilor de acces către abonați, un concurent potențial la fel de eficient ca și reclamanta ar putea intra pe piața serviciilor de acces către abonați numai dacă ar suferi pierderi.

238 Desigur, astfel cum subliniază reclamanta, concurenții acesteia vor recurge în mod normal la o subvenționare încrucișată, în sensul că vor compensa pierderile suferite pe piața serviciilor de acces pentru abonați cu profiturile care vor rezulta din alte piețe, precum piețele comunicațiilor. Totuși, având în vedere faptul că reclamanta, în calitate de proprietară a rețelei fixe, nu are nevoie să recurgă la prestații intermediare pentru a putea oferi servicii de acces către abonați și că, spre deosebire de concurenții acesteia, ca urmare a practicii tarifare a unei întreprinderi dominante, nu trebuie să încerce să compenseze pierderi suferite pe piața serviciilor de acces către abonați, efectul de foarfecă constatat în decizia atacată denaturează concurența nu numai pe piața accesului pentru abonați, ci și pe piața comunicațiilor (a se vedea punctele 197-202 de mai sus).

239 Pe de altă parte, cotele de piață reduse dobândite de concurenții reclamantei pe piața serviciilor de acces către abonați, de la liberalizarea pieței prin intrarea în vigoare a TKG la 1 august 1996, dovedesc obstacolele pe care le-au creat practicile tarifare ale reclamantei în calea dezvoltării concurenței pe aceste piețe. Astfel, reclamanta a precizat în cursul ședinței că nu contestă constatările existente în decizia atacată [considerentul (181)], potrivit cărora, la momentul adoptării deciziei atacate, totalitatea concurenților reclamantei din Germania nu dețineau decât „4,4 % din piața accesului în bandă îngustă și 10 % din piața accesului în bandă largă” și că, la „[s]fârșitul anului 2002, cei 64 de concurenți nu dețineau împreună decât 2,35 milioane de canale telefonice dintr-un total de 53,72 milioane în Germania”

240 În plus, nu se contestă că, dacă se iau în considerare numai liniile analogice, care reprezentau în Germania, la momentul adoptării deciziei atacate, 75 % din totalul liniilor, cota concurenților reclamantei a scăzut de la 21 % în 1999 la 10 % în 2002 [considerentul (182) al deciziei atacate].

241 Totuși, reclamanta a subliniat că numeroși concurenți au reușit să câștige cote de piață considerabile în zone cu concentrări urbane.

242 În această privință, trebuie constatat că reclamanta nu contestă definiția pieței, astfel cum a fost reținută în decizia atacată [considerentele (92)-(95)] potrivit căreia piața geografică relevantă este piața germană. Avansul unora dintre concurenții reclamantei în anumite zone cu concentrări urbane nu afectează, așadar, constatarea potrivit căreia concurenții reclamantei au dobândit, la nivel global, doar cote de piață reduse pe piața geografică relevantă a serviciilor de acces către abonați.

243 Faptul că a avut loc o dezvoltare a concurenței într-un mod mai puțin favorabil în celelalte state membre nu demonstrează totuși că practicile tarifare ale reclamantei au fost lipsite de efecte anticoncurențiale în Germania, care constituie piața geografică relevantă. Situația pretins mai puțin favorabilă din celelalte state membre ar putea fi legată de o liberalizare mai târzie a pieței serviciilor relevante, respectiv ulterioară datei de 1 iunie 1997, dată la care reclamanta a fost obligată, în conformitate cu dreptul german aplicabil, să acorde concurenților accesul neîngrădit total la bucla locală (a se vedea punctul 198 de mai sus). Trebuie arătat în acest scop că articolul 3 din Regulamentul (CE) nr. 2887/2000 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2000 privind accesul neîngrădit la bucla locală (JO L 336, p. 4, Ediție specială, 13/vol. 30, p. 133) impune o astfel de obligație operatorilor tradiționali numai după 31 decembrie 2000. Situația pretins mai puțin favorabilă din celelalte state membre ar putea fi de asemenea legată de existența altor încălcări ale dreptului comunitar al concurenței. În orice caz, chiar presupunând că nu au fost îndeplinite de către Comisie unele obligații care decurg din articolul 211 CE prin omisiunea de a urmări aplicarea dreptului comunitar al concurenței în sectorul telecomunicațiilor în alte state membre, această împrejurare nu ar putea justifica încălcarea articolului 82 CE săvârșită în speță de către reclamantă în același sector (Hotărârea van Landewyck și alții/Comisia, punctul 86 de mai sus, punctul 84, Hotărârea Tribunalului din 6 aprilie 1995, Tréfilunion/Comisia, T-148/89, Rec., p. II-1063, punctul 127, și Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2000, Cimenteries CBR și alții/Comisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 și T-104/95, Rec., p. II-491, punctul 2559).

244 În sfârșit, în ceea ce privește argumentul formulat în replică potrivit căruia doi dintre concurenții reclamantei ar fi devenit „între timp” prezenți la nivel național, trebuie

amintit că, în cadrul unei acțiuni în anulare introduse în temeiul articolului 230 CE, legalitatea unui act comunitar trebuie apreciată în funcție de elementele de fapt și de drept care existau la data adoptării actului (Hotărârea Curții din 7 februarie 1979, Franța/Comisia, 15/76 și 16/76, Rec., p. 321, punctul 7, și Hotărârea Tribunalului din 28 februarie 2002, Atlantic Container Line și alții/Comisia, T-395/94, Rec., p. II-875, punctul 252). În orice caz, omițând să susțină prin date prezența concurenților la nivel național, reclamanta nu invocă niciun element de natură să invalideze constatările efectuate în considerentele (180)-(183) ale deciziei atacate, potrivit cărora practicile sale tarifare aduc în mod efectiv atingere concurenței de pe piața germană a serviciilor de acces către abonați.

245 În consecință, ultimul aspect al primului motiv trebuie respins.

B — *Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe caracterul necorespunzător al dispozitivului deciziei atacate*

1. Argumentele părților

246 Reclamanta amintește mai întâi că articolul 1 din decizia atacată constată că aceasta ar fi încălcat articolul 82 litera (a) CE „prin faptul că percepe tarife inechitabile pentru instalarea și pentru abonamentul lunar aferente accesului la bucla locală pentru concurenții și abonații [acesteia]" Potrivit dispozitivului, tarifele prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul ale reclamantei ar fi, așadar, inechitabile. Totuși, în motivarea deciziei atacate, tarifele în sine reclamantei nu ar fi fost calificate drept inechitabile. Numai raportul dintre tarifele intermediare și prețurile cu amănuntul ar fi fost considerat drept abuziv ca urmare a pretinsului efect de foarfecă tarifară. În consecință, dispozitivul deciziei atacate nu ar fi susținut de motivele acesteia.

247 În continuare, reclamanta amintește că articolul 2 din dispozitivul deciziei atacate dispune ca aceasta să pună capăt încălcării menționate la articolul 1 și să se abțină de la reluarea acțiunilor sau a comportamentelor vizate în articol. Or, pe lângă faptul că interdicția din articolul 2 ar fi în contradicție cu motivele din decizia atacată, aceasta nu ar putea fi executată întrucât reclamanta nu este în măsură să influențeze prețul prestațiilor intermediare.

248 În sfârșit, în replică, reclamanta adaugă că articolul 1 din dispozitiv este de asemenea atins de vicii deoarece Comisia constată în cadrul acestuia că, prin perceperea de tarife inechitabile, reclamanta a încălcat articolul 82 CE. Or, reclamanta nu ar dispune de nicio marjă de manevră la perceperea acestor tarife (a se vedea punctul 73 de mai sus).

249 Comisia solicită respingerea prezentului motiv.

2. Aprecierea Tribunalului

250 Trebuie amintit că prin articolul 1 din decizia atacată se constată că reclamanta „săvârșește o încălcare a dispozițiilor articolului 82 [litera] (a) CE prin faptul că percepe tarife inechitabile pentru instalarea și pentru abonamentul lunar aferente accesului la bucla locală pentru concurenții și abonații [acesteia], aducând atingere astfel într-o măsură considerabilă concurenței de pe piața accesului la bucla locală.”

251 Contrar celor pretinse de reclamantă, articolul 1 din decizia atacată nu prevede că atât tarifele prestațiilor intermediare, cât și prețurile cu amănuntul ale reclamantei trebuie considerate inechitabile.

252 Într-adevăr, dispozitivul deciziei atacate trebuie interpretat în lumina motivelor acesteia (Hotărârea Tribunalului din 16 decembrie 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied și Technische Unie/Comisia, T-5/00 și T-6/00, Rec., p. II-5761, punctul 374). Reiese astfel cu claritate că „[a]buzul săvârșit de [reclamantă] constă în impunerea de prețuri inechitabile sub forma unui efect de foarfecă în dezavantajul concurenților acesteia” [considerentul (201) al deciziei atacate]. Abuzul săvârșit are „forma unui efect de foarfecă ce rezultă dintr-o diferență necorespunzătoare dintre prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul pentru accesul la bucla locală” [considerentul (57) al deciziei atacate] și „se concretizează în prețuri inechitabile” [considerentul (163) al deciziei atacate].

253 Reiese din cele de mai sus că articolul 1 din decizia atacată, interpretat în lumina motivelor acesteia, trebuie înțeles în sensul că, atunci când Comisia califică drept inechitabile tarifele pentru instalare și abonamentul lunar aferente accesului la bucla locală, aceasta se referă la raportul existent între prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul ale reclamantei. În concluzie, nu există nicio contradicție între motivele și dispozitivul deciziei atacate.

254 Având în vedere cele de mai sus, nici interdicția din articolul 2 din decizia atacată nu este afectată de nelegalitate. Într-adevăr, deși reclamanta nu putea influența prețurile prestațiilor intermediare, aceasta dispunea, în orice caz, de o marjă de manevră pentru majorarea prețurilor sale cu amănuntul pentru serviciile de acces ADSL (a se vedea punctele 141-151 de mai sus).

255 În sfârșit, distincția efectuată de reclamantă, pentru prima dată în replică, între perceperea și stabilirea tarifelor trebuie respinsă ca inadmisibilă, conform articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului.

256 Rezultă din toate cele de mai sus că al doilea motiv trebuie respins.

C — *Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe abuzul de putere și pe încălcarea principiilor proporționalității, securității juridice și protecției încrederii legitime*

1. Argumentele părților

257 Reclamanta susține că, întrucât a intervenit în domeniul de competență al RegTP, Comisia a săvârșit un abuz de putere și a încălcat principiile proporționalității, securității juridice și protecției încrederii legitime.

258 Reclamanta amintește că, în conformitate cu dreptul comunitar, răspunderea principală pentru controlul tarifelor telecomunicațiilor revine autorităților naționale, precum RegTP. Aceasta face trimitere în acest sens, în considerentele Directivei 90/388/CEE a Comisiei din 28 iunie 1990 privind concurența pe piețele de servicii de telecomunicații (JO L 192, p. 10), la articolul 17 din Directiva 98/10, la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2887/2000, la articolul 13 alineatul (1) din Directiva 2002/19/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind accesul la rețelele de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora (JO L 108, p. 7, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 169), la punctele 19 și 22 din Comunicarea Comisiei din 22 august 1998 privind aplicarea normelor de concurență acordurilor de acces în sectorul telecomunicațiilor, intitulată „Cadru general, piețe relevante și principii", și la pagina 61 și următoarele din comunicarea Comisiei intitulată „Acces necondiționat la bucla locală: permiterea furnizării competitive a unei game complete de servicii de comunicații electronice, inclusiv servicii multimedia în bandă largă și servicii de acces la internet de mare

viteză" (JO 2000, C 272, p. 55, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 166). În acest context, autoritățile de reglementare naționale ar fi obligate să ia în considerare obiectivele dreptului comunitar, printre care și pe cel care stă la baza articolului 82 CE. Prin urmare, potrivit reclamantei, dacă s-ar considera de către Comisie că deciziile tarifare ale RegTP ar încălca dreptul comunitar, aceasta ar fi trebuit să inițieze împotriva Germaniei o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor.

259 Reclamanta susține, în plus, că atât la reglementarea indicilor prețurilor maxime pentru prețurile cu amănuntul, cât și la stabilirea prețurilor prestațiilor intermediare RegTP a analizat problema existenței unui efect de foarfecă tarifară între prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul de natură a aduce atingere concurenței în mod efectiv. Aceasta ar fi concluzionat în sensul inexistenței unui astfel de efect de foarfecă. Reclamanta face trimitere în acest sens la deciziile RegTP din 8 februarie 1999, din 23 decembrie 1999, din 30 martie 2001, din 21 decembrie 2001, din 11 aprilie 2002 și în special la decizia din 29 aprilie 2003. Deciziile RegTP ar fi stat la baza unei încrederi legitime, care ar fi susceptibilă de a fi protejată (Hotărârea Curții din 21 septembrie 1983, Deutsche Milchkontor și alții, 205/82-215/82, Rec., p. 2633, punctele 30 și 31).

260 În politica sa de prețuri, RegTP ar fi optat pentru o reechilibrare treptată între tarifele de conectare și tarifele pentru comunicații (deciziile RegTP din 21 decembrie 2001 și din 11 aprilie 2002). Reclamanta explică faptul că Deutsche Bundespost ar fi practicat, din motive de politică socială, tarife de conectare reduse, prin urmare avantajoase pentru abonați, și ar fi compensat pierderile rezultate din acestea printr-o subvenționare încrucișată cu veniturile provenite din tarifele pentru comunicații, care erau stabilite la un nivel ridicat. În consecință, într-o primă etapă, în cadrul procedurii de plafonare a prețurilor, prin deciziile din 9 decembrie 1997 și 23 decembrie 1999, BMPT și ulterior RegTP ar fi reunit într-un pachet tarifele de conectare și tarifele pentru comunicații destinate întreprinderilor și, respectiv, particularilor. Indicii de prețuri astfel stabiliți ar fi fost valabili până la sfârșitul anului 2001. În a doua etapă, prin decizia de plafonare a prețurilor din 21 decembrie 2001, însăși RegTP ar fi organizat direct restructurarea tarifară progresivă preconizată. Aceasta ar fi separat pachetele de conectare de pachetele pentru comunicații și ar fi stabilit indici de prețuri pentru patru pachete de servicii distincte (a se vedea punctul 20 de

mai sus). Totuși, din aceeași decizie a RegTP din 21 decembrie 2001 ar rezulta că RegTP a refuzat în mod deliberat să pună în aplicare o reglementare în care tarifele de conectare ar fi stabilite în mod izolat în funcție de costuri.

261 Astfel, numai RegTP ar fi răspunzătoare pentru efectul de foarfecă susținut de Comisie. Într-adevăr, pretinsul efect de foarfecă ar fi consecința directă a deciziilor de reglementare ale RegTP și, anterior, ale BMPT, precum și ale abordării existente în reglementarea pe care acestea se întemeiază. Comisia nu ar putea în mod legal să constate o încălcare, de către reclamantă, a articolului 82 CE, întrucât reclamanta s-ar fi conformat numai deciziilor cu forță obligatorie ale RegTP, care ar fi dat naștere unei încrederi legitime a reclamantei. Prin intermediul deciziei atacate, Comisia ar supune tarifele practicate de reclamantă unei duble reglementări, încălcând, în consecință, principiul proporționalității, precum și pe cel al securității juridice, garantată de repartizarea competențelor existentă în dreptul comunitar în materia tarifelor în sectorul telecomunicațiilor. Pe de altă parte, prin adoptarea deciziei atacate, Comisia ar încerca să corecteze exercitarea de către autoritățile germane a propriilor lor competențe în materie de reglementare, deși, pentru atingerea acestui scop, aceasta ar fi trebuit să inițieze o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor. Acționând astfel, Comisia ar fi săvârșit un abuz de putere.

262 Comisia și intervenientele I și II solicită respingerea prezentului motiv.

2. Aprecierea Tribunalului

263 În primul rând, în ceea ce privește motivul reclamantei potrivit căruia Comisia ar supune tarifele practicate de reclamantă unei duble reglementări și ar încălca astfel principiile proporționalității și securității juridice, trebuie constatat că acest cadru juridic comunitar la care face trimitere reclamanta la punctul 258 de mai sus nu

afectează în niciun mod competența de a constata încălcările articolelor 81 CE și 82 CE, pe care Comisia a dobândit-o în mod direct, în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17 și, începând cu 1 mai 2004, în temeiul articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele [81 CE] și [82 CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167).

264 Or, s-a constatat deja că, pe de o parte, în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, reclamanta dispunea de o marjă de manevră suficientă pentru eliminarea efectului de foarfecă pe care îl constată Comisia în decizia atacată și, pe de altă parte, că aceasta dispunea, începând cu 1 ianuarie 2002, de o marjă de manevră suficientă pentru reducerea efectului de foarfecă menționat (a se vedea punctele 97-151 de mai sus). Comportamentul Comisiei intră, așadar, în domeniul de aplicare al articolului 82 CE.

265 Deși nu s-ar fi putut exclude faptul că autoritățile germane ar fi încălcat și dreptul comunitar – și în special dispozițiile Directivei 90/388, astfel cum a fost modificată prin Directiva 96/19 – optând pentru o reechilibrare progresivă între tarifele de conectare și cele pentru comunicații, o asemenea încălcare, în măsura în care ar fi fost constatată, nu ar fi eliminat marja de manevră de care a dispus în mod efectiv reclamanta pentru a reduce efectul de foarfecă.

266 În consecință, prima critică nu poate fi admisă.

267 În al doilea rând, cu privire la critica întemeiată pe protecția încrederii legitime, trebuie amintit că, într-adevăr, în mai multe decizii luate în cursul perioadei avute în vedere în decizia atacată, RegTP a analizat problema existenței unui efect de foarfecă tarifară rezultat din tarifele reclamantei. Totuși, în deciziile sale, după constatarea diferenței negative dintre prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul ale reclamantei, RegTP a considerat de fiecare dată că recurgerea la subvenționarea încrucișată între serviciile de acces și serviciile de comunicații trebuia să le permită celorlalți operatori să ofere abonaților lor prețuri concurențiale (a se vedea punctele 115-119 de mai sus).

268 Trebuie constatat că deciziile RegTP nu cuprind nicio referire la articolul 82 CE (a se vedea punctul 114 de mai sus). În plus, afirmațiile RegTP, potrivit cărora „diferența redusă dintre prețul cu amănuntul și prețurile prestațiilor intermediare nu îi influențează pe concurenți în privința posibilităților de exercitare a concurenței în cadrul rețelei locale până la situația de a face imposibilă din punct de vedere economic o intrare adecvată pe piață sau chiar supraviețuirea acestora pe piață" (decizia RegTP din 29 aprilie 2003), nu implică faptul că practicile tarifare ale reclamantei nu denaturează concurența în sensul articolului 82 CE. Dimpotrivă, din deciziile RegTP reiese în mod implicit, dar necesar, că practicile tarifare ale reclamantei au efect anticoncurențial, întrucât concurenții reclamantei trebuie să recurgă la o subvenționare încrucișată pentru a putea rămâne competitivi pe piața serviciilor de acces (a se vedea punctele 119 și 238 de mai sus).

269 În aceste condiții, deciziile RegTP nu au putut sta la baza unei încrederi legitime a reclamantei în sensul conformității cu articolul 82 CE a practicilor sale tarifare. Trebuie subliniat, pe de altă parte, că Bundesgerichtshof, în Hotărârea din 10 februarie 2004 de anulare a Hotărârii Oberlandesgericht Düsseldorf din 16 ianuarie 2002, a confirmat că „procedura administrativă de examinare [de către RegTP] nu exclude posibilitatea ca o întreprindere să prezinte un tarif prin care să abuzeze de poziția sa dominantă și să obțină autorizarea din partea RegTP deoarece abuzul nu este descoperit în cursul procedurii de examinare".

270 În al treilea rând, în ceea ce privește motivul reclamantei potrivit căruia Comisia ar fi săvârșit un abuz de putere, trebuie amintit că un act reprezintă un abuz de putere numai dacă rezultă din indicii obiective, pertinente și concordante că a fost adoptat în scopul exclusiv sau cel puțin determinant de a atinge alte obiective decât cele declarate (a se vedea Hotărârea Curții din 11 noiembrie 2004, Ramondín și alții/Comisia, C-186/02 P și C-188/02 P, Rec., p. I-10653, punctul 44 și jurisprudența citată).

271 În decizia atacată, Comisia are în vedere numai practicile tarifare ale reclamantei, iar nu deciziile autorităților germane. Chiar dacă RegTP ar fi încălcat o normă comunitară, iar Comisia ar fi putut iniția împotriva Republicii Federale Germania, în acest

temei, o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, asemenea eventualități nu ar fi în niciun mod de natură a afecta legalitatea deciziei atacate. Astfel, în această decizie, Comisia s-a limitat la constatarea că reclamanta săvârșise o încălcare a articolului 82 CE, dispoziție care privește nu statele membre, ci numai operatorii economici. Așadar, Comisia nu a săvârșit niciun abuz de putere efectuând această constatare în temeiul articolului 82 CE.

272 În consecință, nici ultima critică nu poate fi admisă.

II — *Cu privire la concluziile subsidiare privind reducerea amenzii aplicate*

273 Reclamanta formulează șase motive în susținerea concluziilor sale subsidiare. Primul motiv este întemeiat pe o încălcare a dreptului la apărare, iar al doilea, motiv pe o încălcare a articolului 253 CE. Al treilea motiv este întemeiat pe inexistența neglijenței și a conduitei ilicite intenționate din partea reclamantei, iar al patrulea motiv, pe luarea insuficientă în considerare a reglementării tarifare în calculul cuantumului amenzii. Al cincilea motiv privește calculul duratei încălcării, iar al șaselea motiv privește neluarea în considerare a circumstanțelor atenuante.

A — *Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare*

1. Argumentele părților

274 Reclamanta arată că, prin omisiunea de a efectua, în cadrul comunicării privind obiecțiunile din 2 mai 2002 și al scrisorii suplimentare din 21 februarie 2003, o analiză

în fapt și în drept a problemei dacă pretinsa încălcare fusese săvârșită „cu intenție sau din neglijență”, Comisia a încălcat articolul 19 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17 privind dreptul la apărare (Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, Musique diffusion française și alții/Comisia, 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctul 21, Ordonanța Curții din 25 martie 1996, SPO și alții/Comisia, C-137/95 P, Rec., p. I-1611, punctul 53, Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, HFB și alții/Comisia, T-9/99, Rec., p. II-1487, punctul 311). Într-adevăr, pentru a se putea apăra în mod util, reclamanta ar fi trebuit informată, în cursul procedurii administrative, în legătură cu faptele pe baza cărora Comisia îi imputa o anumită faptă sau neglijență.

275 Comisia solicită respingerea prezentului motiv.

2. Aprecierea Tribunalului

276 Trebuie amintit mai întâi că articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 precizează în primul paragraf condițiile care trebuie îndeplinite pentru ca aplicarea de amenzi de către Comisie să fie posibilă (condițiile de aplicare a amenzii). Între aceste condiții, există și condiția privind caracterul intenționat sau din neglijență al încălcării constatate (Ordonanța SPO și alții/Comisia, punctul 274 de mai sus, punctul 53).

277 Trebuie amintită în continuare obligația Comisiei, în cadrul comunicării privind obiecțiunile, în sensul de a face o scurtă apreciere provizorie privind durata încălcării susținute, gravitatea acesteia și problema dacă încălcarea a fost săvârșită, în împrejurările speței, cu intenție sau din neglijență. Cu toate acestea, caracterul adecvat al acestei aprecieri provizorii, destinată să permită destinatarilor unei comunicări privind obiecțiunile să fie în măsură să își formuleze apărarea, trebuie evaluat nu numai din perspectiva modului de redactare a actului în cauză, ci și din cea a contextului acestuia, precum și din perspectiva tuturor normelor juridice care reglementează materia avută în vedere (Hotărârea Tribunalului din 8 iulie 2004, Corus UK/Comisia, T-48/00, Rec., p. II-2325, punctul 146).

278 Trebuie constatat că, în comunicarea privind obiecțiunile (punctele 95-140), Comisia a informat reclamanta în legătură cu faptul că aceasta considera că practicile tarifare ale reclamantei și în special efectul de foarfecă rezultat din diferența negativă sau insuficientă dintre prețurile prestațiilor sale intermediare și prețurile sale cu amănuntul încălcau articolul 82 CE. În plus, în comunicarea privind obiecțiunile (punctele 141-152), Comisia a examinat marja de manevră de care dispunea reclamanta pentru stabilirea tarifelor sale și astfel a abordat problema culpei reclamantei în ceea ce privește comportamentele criticate.

279 În aceste condiții, trebuie concluzionat că informațiile furnizate în comunicarea privind obiecțiunile cu privire la condițiile de aplicare prevăzute la articolul 15 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 17 erau suficient de precise. Pe de altă parte, întrucât încălcările săvârșite din neglijență nu sunt, din punctul de vedere al concurenței, mai puțin grave decât încălcările săvârșite cu intenție (Ordonanța SPO și alții/Comisia, punctul 274 de mai sus, punctul 55), reclamanta nu trebuia să primească informații mai detaliate privind culpabilitatea sa pentru a-și putea exercita în mod util dreptul la apărare.

280 În orice caz, trebuie constatat că reclamanta și-a exercitat în mod efectiv dreptul la apărare cu privire la acest aspect întrucât, în răspunsul său la comunicarea privind obiecțiunile, a contestat propria culpabilitate, făcând trimitere la reglementarea națională a tarifelor sale.

281 În consecință, primul motiv trebuie respins.

B — *Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 253 CE*

1. Argumentele părților

282 Reclamanta amintește că decizia atacată trebuie să expună motivele pentru care Comisia consideră că sunt îndeplinite condițiile pentru impunerea unei amenzi

(Hotărârea Remia și alții/Comisia, punctul 185 de mai sus, punctul 26, Hotărârea Tribunalului din 24 ianuarie 1992, La Cinq/Comisia, T-44/90, Rec., p. II-1, punctul 43, și Hotărârea Tribunalului din 29 iunie 1993, Asia Motor Franța și alții/Comisia, T-7/92, Rec., p. II-669, punctul 30). Decizia atacată, care nu ar conține niciun motiv privind neglijența reclamantei sau caracterul intenționat al încălcării, nu ar respecta dispozițiile articolului 253 CE, astfel încât amenda ar trebui anulată.

283 Comisia solicită respingerea prezentului motiv.

2. Aprecierea Tribunalului

284 Trebuie amintit cu titlu introductiv că obligația de motivare prevăzută la articolul 253 CE constituie o normă fundamentală de procedură care trebuie diferențiată de problema temeiniciei motivării, care se înscrie în cadrul legalității pe fond a actului în litigiu. Din această perspectivă, motivarea impusă la articolul 253 CE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției autoare a actului, astfel încât să permită persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente să exercite controlul (Hotărârea Curții din 22 martie 2001, Franța/Comisia, C-17/99, Rec., p. I-2481, punctul 35).

285 Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 253 CE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în funcție de contextul său, precum și de ansamblul de norme juridice care guvernează materia respectivă (Hotărârea Curții din 22 martie 2001, Franța/Comisia, punctul 284 de mai sus, punctul 36, și Hotărârea Curții din 19 septembrie 2002, Spania/Comisia, C-113/00, Rec., p. I-7601, punctul 48).

286 Pe de o parte, trebuie constatat că decizia atacată (a doua referire) face trimitere la articolul 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17. Această dispoziție precizează, în primul său paragraf, condițiile care trebuie îndeplinite pentru aplicarea amenzilor de către Comisie (condițiile de aplicare a amenzii). Între aceste condiții apare și aceea privind caracterul intenționat sau din neglijență al încălcării (Ordonanța SPO și alții/Comisia, punctul 274 de mai sus, punctul 53).

287 Pe de altă parte, în decizia atacată, Comisia prezintă în detaliu, în considerentele (102)-(162) și (176)-(183), motivele pentru care consideră că practicile tarifare ale reclamantei sunt abuzive în sensul articolului 82 CE și, în considerentele (163)-(175), motivele pentru care reclamanta trebuie considerată răspunzătoare pentru încălcarea constatată, în ciuda faptului că autoritățile germane trebuie să aprobe tarifele acesteia.

288 În aceste condiții, trebuie considerat că decizia atacată este suficient motivată în ceea ce privește aplicarea în speță a condițiilor de aplicare a amenzii prevăzute la articolul 15 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 17.

289 În consecință, și acest motiv trebuie respins.

C — *Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe inexistența neglijenței sau a conduitei ilicite intenționate din partea reclamantei*

1. Argumentele părților

290 Reclamanta susține că nu a manifestat neglijență și nu a avut nicio conduită ilicită intenționată.

291 În primul rând, aceasta amintește că tarifele sale pentru prestații intermediare și tarifele sale cu amănuntul au făcut întotdeauna obiectul unor decizii de autorizare din partea BMPT, iar ulterior din partea RegTP. Reclamanta ar fi putut prezuma în mod legitim legalitatea acestor tarife. Aceasta subliniază că RegTP este o autoritate de stat neutră și independentă. Ar fi de competența RegTP, iar nu a reclamantei, să verifice dacă prețurile prestațiilor intermediare și prețurile cu amănuntul erau conforme cu articolul 82 CE. În plus, Oberlandesgericht Düsseldorf, în Hotărârea din 16 ianuarie 2002, s-ar fi pronunțat în sensul că răspunderea pentru tarifele stabilite de către RegTP nu era imputabilă reclamantei.

292 În al doilea rând, reclamanta ar fi fost informată de către agenții Comisiei, cu ocazia unei reuniuni din 17 aprilie 2000, în legătură cu faptul că procedura împotriva sa nu va fi continuată, întrucât Comisia inițiase împotriva Republicii Federale Germania o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor. Aceasta adaugă că nicio măsură de organizare a procedurii nu a fost efectuată de către Comisie în perioada ianuarie 2000-iunie 2001, și anume o perioadă de aproximativ un an și jumătate. Pentru reclamantă, era justificat să deducă din acest comportament al Comisiei că aceasta nu avea suficiente temeiuri pentru a-i imputa un abuz de poziție dominantă, cel puțin pentru perioada ianuarie 2000-iunie 2001. În replica sa, reclamanta adaugă că, prin inițierea procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, a dedus suspendarea procedurii privind abuzul, iar din explicațiile formulate de Comisie cu ocazia reuniunii din 17 aprilie 2000, a dedus că aceasta renunțase la motivul privind încălcarea articolului 82 CE.

293 În al treilea rând, reclamanta arată că, în lipsa jurisprudenței comunitare și a practicii decizionale a Comisiei privind efectul de foarfecă tarifară în domeniul telecomunicațiilor, aceasta nu a avut niciodată îndoieli în legătură cu corectitudinea aprecierii efectuate de către RegTP. În plus, dată fiind practica administrativă a RegTP, care a analizat de multe ori problematica efectului de foarfecă, reclamanta putea să prezume faptul că, în final, Comisia avea să ajungă la aceeași concluzie ca și RegTP.

294 Comisia și intervenienta II solicită respingerea prezentului motiv.

2. Aprecierea Tribunalului

295 În ceea ce privește problema dacă încălcările au fost săvârșite cu intenție sau din neglijență și, prin urmare, pot fi sancționate printr-o amendă în temeiul articolului 15 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 17, s-a statuat că această condiție este îndeplinită de vreme ce întreprinderea în cauză nu poate să ignore faptul că are un comportament cu caracter anticoncurențial, indiferent dacă a avut sau nu a avut cunoștință de încălcarea normelor din tratat privind concurența (Hotărârea Tribunalului din 1 aprilie 1993, BPB Industries și British Gypsum/Comisia, T-65/89, Rec., p. II-389, punctul 165, și Hotărârea Tribunalului din 6 octombrie 1994, Tetra Pak/Comisia, T-83/91, Rec., p. II-755, punctul 238).

296 În cauza de față, reclamanta nu putea să ignore faptul că, în ciuda deciziilor de autorizare ale RegTP, dispunea de o marjă de manevră reală pentru stabilirea prețurilor sale cu amănuntul și, în consecință, pentru reducerea efectului de foarfecă tarifară prin majorarea prețurilor cu amănuntul. În plus, reclamanta nu putea să ignore faptul că acest efect de foarfecă determina restrângeri grave ale concurenței, ținând seama în mod specific de poziția sa de monopol pe piața prestațiilor intermediare și de poziția sa de cvasimonopol pe piața serviciilor de acces pentru abonați [considerentele (97)-(100) ale decizie atacate].

297 În consecință, sunt îndeplinite condițiile de aplicare care permit Comisiei să impună amenzi (Ordonanța SPO și alții/Comisia, punctul 274 de mai sus, punctul 53).

298 Pe de altă parte, trebuie constatat că inițierea unei proceduri precontencioase împotriva Republicii Federale Germania nu afectează în niciun mod condițiile de aplicare a articolului 15 alineatul (2) primul paragraf din Regulamentul nr. 17. Într-adevăr, reclamanta nu putea ignora, pe de o parte, faptul că dispunea de o marjă de manevră reală pentru majorarea prețurilor sale cu amănuntul și, pe de altă parte, faptul că practicile sale tarifare împiedicau dezvoltarea concurenței pe piața serviciilor de acces la bucla locală, în cadrul cărora gradul de concurență era deja scăzut, în special ca urmare a prezenței sale (a se vedea în acest sens Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 226 de mai sus, punctul 91).

299 În sfârșit, argumentul întemeiat pe analiza efectului de foarfecă tarifară de către RegTP trebuie respins pentru motivele expuse la punctele 267-269 de mai sus.

300 În consecință, și al treilea motiv trebuie respins.

D — *Cu privire la motivele al patrulea și al șaselea, întemeiate pe luarea insuficientă în considerare a reglementării tarifare în calculul cuantumului amenzii și, respectiv, pe luarea insuficientă în considerare a circumstanțelor atenuante*

1. Argumentele părților

301 Reclamanta arată că nu exista un temei legal pentru Comisie pentru a califica pretinsa încălcare drept gravă. Contribuția reclamantei la încălcare ar fi fost scăzută întrucât tarifele în litigiu fuseseră stabilite de către RegTP. Așadar, în conformitate cu Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) CA (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „liniile directoare”),

încălcarea putea fi calificată cel mult ca fiind minoră. Reclamanta subliniază că, prin decizia din 19 decembrie 2002, RegTP respinsese chiar o cerere a reclamantei prin care aceasta urmărea creșterea tarifelor sale cu amănuntul peste pragul maxim stabilit, cu toate că, în susținerea acestei cereri, pentru justificarea depășirii pragului maxim prevăzut, reclamanta invocase procedura inițiată de Comisie.

302 Prin urmare, ar fi insuficientă reducerea cu 10 % a cuantumului de bază al amenzii, acordată pentru a se ține seama de reglementarea tarifelor de către RegTP. Deciziile RegTP ar fi permis fundamentarea unei „îndoieli justificate cu privire la caracterul infracțional [a se citi: «caracterul ilicit»]" al comportamentului reclamantei, în sensul liniilor directoare citate anterior. În plus, reclamanta face trimitere la Decizia 2001/892/CE a Comisiei din 25 iulie 2001 privind o procedură de aplicare a articolului 82 din Tratatul CE (COMP/C-1/36.915 — Deutsche Post AG — Interceptarea corespondenței transfrontaliere) (JO L 331, p. 40, denumită în continuare „Decizia Deutsche Post"), în care Comisia ar fi aplicat doar o amendă simbolică, având în vedere că societatea respectivă a avut un comportament în conformitate cu jurisprudența instanțelor germane și că nu exista jurisprudență comunitară privind serviciile poștale transfrontaliere.

303 În cadrul stabilirii amenzii, Comisia ar fi trebuit să țină seama și de alte circumstanțe atenuante, și anume, pe de o parte, de inexistența unei restrângeri grave a concurenței și, pe de altă parte, de faptul că tarifele cu amănuntul scăzute ale reclamantei îndeplineau o funcție socială.

304 În replică, reclamanta invocă Hotărârea Oberlandesgericht Düsseldorf din 16 ianuarie 2002. Reclamanta evidențiază că această instanță s-a pronunțat în sensul că perceperea tarifelor stabilite de către RegTP nu ar putea constitui un abuz de poziție dominantă din partea reclamantei și că simpla depunere a unei cereri de prețuri de către reclamantă nu este suficientă pentru a-i imputa o încălcare a dreptului concurenței. În opinia aceleiași instanțe, nu ar fi existat, în temeiul dreptului concurenței, nicio obligație în sarcina reclamantei în sensul formulării de alte cereri. În plus, i s-ar fi

putut aplica o amendă simbolică, întrucât tarifele sunt nu numai parțial conforme jurisprudenței instanțelor germane [considerentul (193) al Deciziei Deutsche Post], ci au fost chiar stabilite în mod imperativ de către RegTP.

305 Comisia și intervenienta II solicită respingerea prezentului motiv.

2. Aprecierea Tribunalului

306 În considerentele (206) și (207) ale deciziei atacate, Comisia a calificat încălcarea drept gravă, iar nu foarte gravă, în măsura în care aceasta privea perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, motivând, pe de o parte, că metoda de calcul al efectului de foarfecă întemeiată pe abordarea ponderată era nouă și nu făcuse încă obiectul unei decizii oficiale și, pe de altă parte, că reclamanta nu a încetat să reducă efectul de foarfecă, cel puțin începând cu anul 1999.

307 Pentru perioada 1 ianuarie 2002-mai 2003, Comisia a reținut o încălcare minoră [considerentul (207) al deciziei atacate], întrucât „posibilitatea juridică a [reclamantei] de a reduce efectul de foarfecă [era] limitată la o creștere a prețului T-DSL" [considerentul (206) al deciziei atacate]. În plus, aceasta a renunțat, pentru aceeași perioadă, la orice creștere a amenzii în temeiul duratei încălcării, „ținând seama de constrângerile existente ca urmare a reglementărilor care limitau marja de manevră de care dispunea [reclamanta] pentru modificarea tarifelor" [considerentul (211) al deciziei atacate].

308 În considerentul (212) al deciziei atacate, Comisia a reținut ca circumstanță atenuantă faptul că „prețurile cu amănuntul și prețurile prestațiilor intermediare ale [reclamantei] în cauză sunt prețuri care, de la începutul anului 1998 și până astăzi, fac obiectul unei reglementări sectoriale la nivel național”.

309 În temeiul considerațiilor de mai sus, în articolul 3 din decizia atacată, Comisia a aplicat reclamantei o amendă de 12,6 milioane de euro. Aceasta a stabilit cuantumul amenzii prin aplicarea metodei de calcul prevăzută prin liniile directoare. Astfel, în conformitate cu punctul 1 A al doilea paragraf din liniile directoare, valoarea reținută pentru gravitatea încălcării a fost stabilită la 10 milioane de euro [considerentul (207) al deciziei atacate]. În aplicarea punctului 1 B primul paragraf din liniile directoare, acest cuantum a fost sporit cu 40 %, luându-se în considerare durata încălcării în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001, care determină un cuantum de bază de 14 milioane de euro [considerentul (211) al deciziei atacate]. În continuare, acest cuantum a fost redus cu 10 % pentru a ține seama de circumstanțele atenuante, în conformitate cu punctul 3 din liniile directoare.

310 Trebuie constatat că, spre deosebire de cele susținute de reclamantă, Comisia a putut califica încălcarea drept gravă pentru perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001 [considerentul (207) al deciziei atacate]. Într-adevăr, practicile tarifare criticate consolidează barierele în calea intrării pe piețe recent liberalizate și pun astfel în pericol funcționarea adecvată a pieței comune. În acest scop, trebuie amintit că liniile directoare (punctul 1 A al doilea paragraf) califică comportamentele de excludere din partea unei întreprinderi în poziție dominantă drept încălcare gravă și chiar încălcare foarte gravă atunci când sunt săvârșite de o întreprindere în situație de cvasimonopol.

311 În ceea ce privește intervenția RegTP în stabilirea tarifelor reclamantei, trebuie amintit că, la determinarea nivelului sancțiunii, comportamentul întreprinderii în cauză poate fi apreciat în lumina circumstanței atenuante pe care o constituia cadrul

juridic național (a se vedea în acest sens Hotărârile Suiker Unie și alții/Comisia, punctul 89 de mai sus, punctul 620, și CIF, punctul 86 de mai sus, punctul 57).

312 În cursul ședinței, Comisia a explicat că reducerea amenzii cu 10 %, care a fost acordată pentru a ține seama de faptul că „prețurile cu amănuntul și prețurile prestațiilor intermediare [ale reclamantei] […] fac […] obiectul unei reglementări sectoriale la nivel național" [considerentul (212) al deciziei atacate], se raportează la intervenția RegTP în stabilirea prețurilor reclamantei și la împrejurarea că această autoritate națională a analizat problema existenței unui efect de foarfecă rezultat din practicile tarifare ale reclamantei în mai multe rânduri în cursul perioadei avute în vedere în decizia atacată.

313 Având în vedere marja de apreciere de care dispune Comisia la determinarea cuantumului amenzii (Hotărârea Tribunalului din 6 aprilie 1995, Martinelli/Comisia, T-150/89, Rec., p. II-1165, punctul 59, și Hotărârea Tribunalului din 26 aprilie 2007, Bolloré și alții/Comisia, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 și T-136/02, Rep., p. II-947, punctul 580), trebuie observat că elementele menționate la punctul anterior au fost luate în considerare în mod corect de către Comisie prin reducerea cu 10 % a cuantumului de bază al amenzii.

314 În ceea ce privește pretinsa funcție socială îndeplinită de reclamantă, trebuie amintit că, potrivit articolului 86 alineatul (2) CE, întreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general se supun normelor tratatului și, în special, normelor privind concurența, în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată. Chiar în ipoteza în care reclamantei i s-ar fi acordat o misiune de gestionare a serviciilor de interes public economic în sensul dispoziției menționate, reclamanta nu demonstrează în niciun mod motivul pentru care practicile tarifare care au fost constatate în decizia atacată ar fi necesare pentru îndeplinirea acestei misiuni. În consecință, acest argument nu poate fi admis.

315 Reclamanta face din nou trimitere la Decizia Deutsche Post și consideră că, în mod similar întreprinderii în poziție dominantă din acea decizie, Comisia ar fi trebuit să îi aplice o amendă simbolică.

316 În această privință, trebuie amintit mai întâi că, potrivit unei jurisprudențe consacrate, faptul că în trecut Comisia a aplicat amenzi de un anumit nivel pentru anumite tipuri de încălcări nu o poate priva de posibilitatea de a ridica acest nivel în limitele indicate în Regulamentul nr. 17 dacă acest lucru este necesar pentru a asigura punerea în aplicare a politicii comunitare privind concurența. Într-adevăr, aplicarea eficace a normelor comunitare de concurență impune posibilitatea adaptării de către Comisie în orice moment a nivelului amenzilor la nevoile acestei politici (a se vedea Hotărârea Bolloré și alții/Comisia, punctul 313 de mai sus, punctul 376 și jurisprudența citată).

317 În continuare, trebuie constatat că situația reclamantei diferă în mod fundamental de situația întreprinderii avute în vedere în Decizia Deutsche Post.

318 Reiese, într-adevăr, din considerentele (192) și (193) ale Deciziei Deutsche Post, care privea un abuz referitor la tratamentul corespondenței transfrontaliere, faptul că Comisia a decis că aplicarea doar a unei amenzi simbolice față de întreprinderea în cauză în acea decizie este adecvată pentru trei motive: în primul rând, întreprinderea în cauză a avut un comportament conform cu jurisprudența instanțelor germane, în al doilea rând, nu exista jurisprudență comunitară privind în mod specific serviciile de poștă transfrontaliere menționate, și, în al treilea rând, întreprinderea în cauză se angajase să instituie o procedură de tratare a corespondenței transfrontaliere recepționate care să evite dificultățile practice și, dacă este cazul, să faciliteze detectarea viitoarelor atingeri aduse liberei concurențe.

319 În speță, în primul rând, trebuie constatat că singura hotărâre a instanțelor germane la care se referă reclamanta este Hotărârea Oberlandesgericht Düsseldorf, pronunțată la 16 ianuarie 2002, respectiv în perioada în care încălcarea a fost calificată minoră în decizia atacată [considerentul (207)]. În orice caz, această hotărâre a fost anulată prin Hotărârea Bundesgerichtshof din 10 februarie 2004. În al doilea rând, din decizia atacată [considerentele (106) și (206)] rezultă că au fost aplicate de către Comisie aceleași principii ca și cele care stau la baza Deciziei Napier Brown/British Sugar din 1988. Or, în comunicarea sa din 22 august 1998 privind aplicarea normelor de concurență acordurilor de acces în sectorul telecomunicațiilor — Cadru general, piețe relevante și principii (punctele 117-119), Comisia anunțase deja că în sectorul telecomunicațiilor urmărea să aplice principiile din Decizia Napier Brown/British Sugar. Singurul element nou din decizia atacată este constituit de „abordarea ponderată care a trebuit utilizată, [întrucât] în Germania a fost stabilit un singur tarif serviciilor angro pentru accesul neîngrădit la bucla locală, în timp ce tarifele pentru serviciile cu amănuntul corespunzătoare difereau între liniile analogice, liniile ISDN și liniile ADSL” [considerentul (206) al deciziei atacate]. Totuși, Comisia a ținut seama de noutatea acestei abordări în scopul de a califica încălcarea drept gravă, iar nu foarte gravă pentru perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001 [considerentul (206) al deciziei atacate]. În sfârșit, în al treilea rând, în speță, reclamanta nu și-a asumat niciun angajament pentru a evita pe viitor orice altă încălcare.

320 Întrucât cele trei criterii enunțate în Decizia Deutsche Post nu sunt îndeplinite în speță, argumentul întemeiat pe soluția adoptată în respectiva decizie nu poate fi admis.

321 Rezultă din toate cele de mai sus că prezentul motiv trebuie respins.

E — *Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe aprecierea greșită a duratei încălcării*

1. Argumentele părților

322 Reclamanta amintește că, în urma pretinsei gravități a încălcării în perioada 1998-2001, Comisia a sporit cuantumul amenzii. Totuși, în decizia atacată [considerentul (208)], însăși Comisia ar recunoaște că reclamanta a avut cunoștință despre structura abuzivă a tarifelor sale doar cu începere din anul 1999.

323 Reclamanta susține că a fost informată de către agenții Comisiei, cu ocazia reuniunii din 17 aprilie 2000, că aceasta ar iniția împotriva Republicii Federale Germania o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor. Ca urmare a acestei informări și a duratei lungi a procedurii administrative, însăși Comisia ar fi întărit convingerea reclamantei în sensul că tarifele acesteia nu contraveneau articolului 82 CE și ar fi contribuit astfel la prelungirea duratei încălcării. Această durată nu ar trebui luată în considerare în totalitate pentru determinarea cuantumului amenzii (Hotărârea Curții din 6 martie 1974, Istituto chemioterapico italiano și Commercial Solvents/Comisia, 6/73 și 7/73, Rec., p. 223, punctul 51).

324 Comisia solicită respingerea prezentului motiv.

2. Aprecierea Tribunalului

325 În măsura în care, în cadrul prezentului motiv, reclamanta contestă calculul duratei încălcării, ar fi trebuit să se constate că, în cadrul concluziilor subsidiare ale cererii,

reclamanta solicită nu numai reducerea amenzii, ci și anularea parțială a articolului 1 din decizia atacată (Hotărârea Tribunalului din 25 octombrie 2005, Groupe Danone/Comisia, T-38/02, Rec., p. II-4407, punctele 210-214).

326 În ceea ce privește aprecierea temeiniciei motivului, trebuie amintit că, în decizia atacată, Comisia se referă la plângerile depuse de către concurenții reclamantei în 1999. Potrivit Comisiei, reclamanta cunoaște așadar, din acest moment, „că i se impută că ar avea o structură tarifară eventual abuzivă pentru accesul la bucla locală" [considerentul (208) al deciziei atacate].

327 Împrejurarea că reclamanta a avut cunoștință numai cu începere din anul 1999 de obiecțiunea imputată de a abuza de poziția sa dominantă este lipsită de relevanță asupra caracterului ilicit al comportamentului acesteia începând cu 1 ianuarie 1998. Într-adevăr, noțiunea de folosire în mod abuziv în sensul articolului 82 CE este o noțiune obiectivă (Hotărârea Hoffmann-La Roche/Comisia, punctul 226 de mai sus, punctul 91, Hotărârea AKZO/Comisia, punctul 189 de mai sus, punctul 69, și Ordonanța Piau/Comisia, punctul 233 de mai sus, punctul 37, Hotărârea Irish Sugar/Comisia, punctul 122 de mai sus, punctul 111). Cunoașterea subiectivă a caracterului abuziv al comportamentului său de către întreprinderea în poziție dominantă nu constituie, prin urmare, o condiție de aplicare a articolului 82 CE.

328 În consecință, primul argument trebuie respins.

329 Nu poate fi admis nici argumentul reclamantei potrivit căruia amenda ar fi fost inferioară dacă decizia ar fi fost adoptată mai devreme. Într-adevăr, este vorba despre un argument pur ipotetic. Pe de altă parte, trebuie subliniat că, din decizia atacată [considerentul (211)] rezultă că s-a renunțat de către Comisie la orice creștere a amenzii aferentă perioadei 1 ianuarie 2002- mai 2003.

330 Așadar, al doilea argument nu poate fi admis și, prin urmare, ultimul motiv trebuie respins în întregime. În consecință, acțiunea trebuie respinsă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

331 În conformitate cu articolul 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanta a căzut în pretenții, se impune să se decidă că aceasta suportă, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și pe cele ale Comisiei, conform concluziilor acesteia din urmă.

332 În aplicarea articolului 87 alineatul (4) al treilea paragraf din Regulamentul de procedură, intervenientele suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a cincea extinsă)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) **Deutsche Telekom AG suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Comisie.**

3) **Arcor AG & Co. KG, pe de o parte, și Versatel NRW GmbH, EWE TEL GmbH, HanseNet Telekommunikation GmbH, Versatel Nord-Deutschland GmbH, NetCologne Gesellschaft für Telekommunikation mbH, Versatel Süd-Deutschland GmbH și Versatel West-Deutschland GmbH, pe de altă parte, suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Vilaras Martins Ribeiro Šváby

Jürimäe Wahl

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 10 aprilie 2008.

Grefier Președinte

E. Coulon M. Vilaras

Cuprins

Situația de fapt ..... II - 488

I — Prestațiile intermediare ..... II - 489

II — Servicii de acces pentru abonați ..... II - 491

A — Tarifele pentru liniile de abonat analogice (T-Net) și digitale în bandă îngustă — ISDN (T-ISDN) ..... II - 492

B — Tarifele pentru liniile ADSL (T-DSL) ..... II - 494

Procedura administrativă ..... II - 495

Decizia atacată ..... II - 496

Procedura ..... II - 502

Concluziile părților ..... II - 506

În drept ..... II - 507

I — Cu privire la concluziile principale privind anularea deciziei atacate ..... II - 507

A — Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 82 CE ... II - 507

1. Cu privire la primul aspect, întemeiat pe inexistența comportamentului abuziv datorată marjei de manevră insuficiente de care dispunea reclamanta pentru evitarea efectului de foarfecă tarifară ..... II - 508

a) Argumentele părților ..... II - 508

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 514

i) Observații introductive ..... II - 514

ii) Decizia atacată ..... II - 516

iii) Cu privire la inexistența comportamentului abuziv datorată unei marje de manevră a reclamantei, insuficientă pentru evitarea efectului de foarfecă prin majorarea prețurilor sale cu amănuntul în perioada 1 ianuarie 1998-31 decembrie 2001 .. II - 517

iv) Cu privire la inexistența comportamentului abuziv ca urmare a unei marje de manevră insuficiente a reclamantei pentru reducerea efectului de foarfecă prin majorarea tarifelor cu amănuntul de acces ADSL începând cu 1 ianuarie 2002 ..... II - 528

2. Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe nelegalitatea metodei utilizate de Comisie pentru a constata efectul de foarfecă tarifară ..... II - 532

a) Argumentele părților ..... II - 532

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 537

i) Cu privire la problema dacă, în decizia atacată, Comisia ar fi trebuit să demonstreze că prețurile cu amănuntul ale reclamantei erau abuzive prin ele însele ..... II - 537

ii) Cu privire la metoda utilizată de către Comisie pentru calculul efectului de foarfecă ..... II - 538

Decizia atacată ..... II - 538

Legalitatea metodei utilizate de către Comisie ..... II - 541

— Observații introductive ..... II - 541

— Cu privire la pretinsa nelegalitate a metodei de calcul al efectului de foarfecă pe baza tarifelor și a costurilor întreprinderii integrate vertical care deține o poziție dominantă, făcând abstracție de poziția specifică a concurenților pe piață ..... II - 543

— Cu privire la critica întemeiată pe faptul că au fost luate în considerare de către Comisie numai veniturile tuturor serviciilor de acces, cu excluderea veniturilor altor servicii, în special a veniturilor aferente comunicațiilor ..... II - 546

— Cu privire la critica întemeiată pe faptul că taxele de reziliere pentru prestațiile intermediare au fost incluse în calculul efectului de foarfecă ..... II - 549

3. Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe o pretinsă eroare de calcul la constatarea efectului de foarfecă tarifară ..... II - 551

a) Argumentele părților ..... II - 551

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 552

4. Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe inexistența unui efect asupra pieței produs de foarfeca tarifară constatată ..... II - 554

a) Argumentele părților ..... II - 554

b) Aprecierea Tribunalului ..... II - 557

B — Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe caracterul necorespunzător al dispozitivului deciziei atacate ..... II - 561

1. Argumentele părților ..... II - 561

2. Aprecierea Tribunalului ..... II - 562

C — Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe abuzul de putere și pe încălcarea principiilor proporționalității, securității juridice și protecției încrederii legitime ..... II - 564

1. Argumentele părților ..... II - 564

2. Aprecierea Tribunalului ..... II - 566

II — Cu privire la concluziile subsidiare privind reducerea amenzii aplicate ..... II - 569

A — Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea dreptului la apărare ... II - 569

1. Argumentele părților ..... II - 569

2. Aprecierea Tribunalului ..... II - 570

B — Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 253 CE ... II - 571

1. Argumentele părților ..... II - 571

2. Aprecierea Tribunalului ..... II - 572

C — Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe inexistența neglijenței sau a conduitei ilicite intenționate din partea reclamantei ..... II - 573

1. Argumentele părților ..... II - 573

2. Aprecierea Tribunalului ..... II - 575

D — Cu privire la motivele al patrulea și al șaselea, întemeiate pe luarea insuficientă în considerare a reglementării tarifare în calculul cuantumului amenzii și, respectiv, pe luarea insuficientă în considerare a circumstanțelor atenuante ..... II - 576

1. Argumentele părților ..... II - 576

2. Aprecierea Tribunalului ..... II - 578

E — Cu privire la al cincilea motiv, întemeiat pe aprecierea greșită a duratei încălcării ..... II - 583

1. Argumentele părților ..... II - 583

2. Aprecierea Tribunalului ..... II - 583

Cu privire la cheltuielile de judecată ..... II - 585